

INTELLEKTUAAL- OMAND

PARIMA PRAKTIKA JUHEMÜ

10 TÕHUSAT SOOVITUST
IO PAREMAKS SOBITAMISEKS
OMA ÄRITEGEVUSSE

LINKING
INNOVATION AND
INDUSTRIAL PROPERTY

See juhendmaterjal on koostatud Euroopa Komisjoni toel.
Projekti „Linking Innovation and Industrial Property“ („Ühendades innovatsiooni tööstusomandiga“) toetas Euroopa Komisjoni Ettevõtluse peadirektooraat, oli kaasfinantseeritud Euroopa Ühenduse viiendas raamprogrammis, programmi „Innovatsioon ja VKE-d“ osana.

Tänuavaldused

Selle juhendi autorid on tänulikud abistajatele:

hr Paul Schwander Euroopa Patendiametist,

hr Anthony Howard Euroopa Komisjoni Siseturu peadirektoraadist,

hr Diego de Biasio ja hr David Frew CRP Henri Tudorist,

hr Adel Adamou Double A Technologiast,

hr Thierry Gille Cybercultusest,

nende kommentaaride ja ettepanekute eest, mis aitasid kaasa selle parima praktika juhendi muutmisel paremaks.

Autorid tänavad ka firmasid nende osalemise eest eluliste näidete juhtumiuuringutes.

■ VASTUTUSEST KEELDUMINE

Euroopa Komisjon ega ükski tema esindaja ei võta endale õiguslikku vastutust selles väljaandes ilmunud informatsiooni kasutamise tagajärgede eest. Selles juhendis toodud informatsiooni ei tohi tsiteerida ega tõlgendada kui seadustõest, see võib olla aegunud osaliselt või tervenisti.

Tuleb ka teada, et intellektuaalomandi õigused on riigiti erinevad ja piiratud territoriaalselt, nad kehtivad ja on käsitletavad ainult neid kaitsnud riigi või riikide jurisdiktsiooni all. Juhendis käsitletud intellektuaalomandi õigused on spetsiifilised ja piiratud järgmiste riikidega: Kreeka, Iiri, Itaalia, Luksemburg ja Hispaania. Muude riikide korral tuleb küsida IO õiguste kohta nende riikide tööstusomandi ametist.

Originaali tiitel:

Intellectual Property. Good Practice Guide: 10 pragmatic recommendations for better integration of IP in your business.

© Euroopa Komisjon, Centre de Recherche Public Henri Tudor, Luksemburgi Majandusministeerium, Oficina Española de Patentes y Marcas, Fundacion Observatorio de Prospectiva Tecnológica Industrial, Kreeka Tööstusomandi Organisatsioon, EDAP S.A., TTP/MDC S.A., Iiri Patendiamet, Enterprise Ireland, Itaalia Tootmistegevuse Ministeerium, ABCnet Servizi per l'Impresa s.r.l., 2003

ISBN 2-9599776-3-7

© Tõlge eesti keelde: Eesti Patendiraamatukogu, 2006

ISBN 978-9949-15-015-1 (trükis)

ISBN 978-9949-15-016-8 (PDF)

Eesti Patendiraamatukogu tänab Mart Enn Koppelit asjatundlike paranduste eest. Kuigi osa arvandmeid on vananenud, pole me esialgset teksti muutnud. Loodame, et see juhendmaterjal aitab lugejatel intellektuaalomandi kaitsesüsteemist paremini aru saada ja seda oma äritegevuses tõhusamalt rakendada.

Trükikoda Merkest, Vabriku 6, 10411 Tallinn

■ EESSÕNA

Anthony Howard
Euroopa Komisjon
Siseturu peadirektoraat

Kuigi intellektuaalomandi õiguste (IOÕ) süsteemi kujutatakse ette tolmu- ning isegi müstilise seadusharuna, on tegemist dünaamilise ja moodsa alaga. Ühenduse ja rahvusvahelisel tasemel püüab Euroopa Komisjon hoida ala kaasaegsena ning uusimale tehnoloogiale vastavana. Kui tuua selle kohta vaid kaks näidet, siis hiljuti tehti seadusandlikud algatused biotehnoloogia ja tarkvara patentide seadusandluse selgemaks muutmiseks. Veelgi enam, peagi tegelikkuseks saav Ühenduse patent tähendab Ühenduse algusaegadest pärit unistuse täitumist - üks kogu maailmajaos kehtiv patent. Eriti saavad sellest kasu väiksemad ettevõtted, kes võivad esmakordselt saada kaitse ühe patendiga peagi juba 25 liikmesriigis.

Igaüks, kes tegeleb äritegevusega ning arvab, et IOÕ ei puutu temasse või seda võib ignoreerida, mängib ohtlikku mängu. Pääaegu igal vähegi tõsisema äritegevusega firmal on sellist vara, mida tasub kaitsta ühe või teise olemasoleva kaitsevõimalusega. Kuid isegi need, kes otsustavad oma huvid kaitsmata jätta, peavad olema teadlikud teiste õigustest. Teadmatust on suurim vaenlane. See võib põhjustada väärtuslike õiguste kaotamise, kuluka kohtuprotsessi või mõlemad. Vead võivad kalliks maksma minna, isegi lõpetada firma tegutsemise. Ükski täie aruga inimene ei püüa ju äri ajada maksu- ja tööseadusandlust arvestamata, miks siis nii paljud mõtleavad, et IOÕ süsteemi võib ignoreerida?

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul annab IOÕ süsteemi kasutamine võimaluse vastu saada suurematele, kuigi ülesanne võib tunduda hirmutav. Selles juhendis antav „tööriistakast“ sisaldab praktilist IOÕ-alast teavet nii üldisel kui ka riigispetsiifilisel tasandil, samuti annab hindamisvahendid nii IOÕ alaste tegevuste hindamiseks kui ka võimalike kaitseobjektide ülesleidmiseks. Materjal on koostatud mitmete Euroopa riikide asjatundjate poolt hõlpsalt kasutataval ning kergesti mõistetaval kujul. Vanasõna ütleb, et tark õpib teiste vigadest. Seda võimalust pakubki käesolev juhend. Ma soovitan seda kõigile, eriti aga väiksematele ettevõtetele, ja julgustan neid sellest võimalusest kinni haarama.

■ SISSEJUHATUS

Euroopa Komisjon rahastab projekti LIIP (Linking Innovation and Industrial Property) sooviga luua Euroopas tugipunktide võrk, mis propageeriks innovatsiooni seotult tööstusomandiga. Selle projekti üheks põhiliseks eesmärgiks oli tõsta tööstusomandi valdkonna ja patendisüsteemi alast teadlikkust väikese ja keskmise suurusega ettevõtetes (VKE-des), uurimiskeskustes, ülikoolides, üksikleitajate hulgas, erialaühingutes ja innovatsiooni toetavates organisatsioonides. Sel eesmärgil loodi projekti LIIP raames kaks spetsiifilist väljaannet: Parima praktika juhend ja interaktiivne IO õppematerjal. See brošüür on Parima praktika juhend.

Kes peaks juhendit kasutama?

Eelkõige on see juhend mõeldud neile VKE-dele, kes oma tootmis- või teenindustegevuses tootearendusega tegelevad. Siiski on sellest brošüürist kasu igale inimesele või asutusele, kelle töö on seotud teadus- ja arendustegevusega, tehnoloogia arengusuundade analüüsi, tehnoloogia propageerimise, tehnoloogia hindamise ja tehnoloogia-siirdega.

Mida see juhend sisaldab?

See juhend sisaldab kümmet pragmaatilist parima praktika soovitusi ettevõtetele, eelkõige VKE-dele, et rõhutada intellektuaalomandi (IO) tähtsust ettevõtete äristrateegias. Soovitusi täiendavad viis näidet elust, illustreerides IO õigustega seotud erinevaid situatsioone, mis võivad VKE-des ette tulla. Lõpus toodud lisad sisaldavad IO terminite seletusi ja kasulikke kontaktandmeid Eestis ja maailmas.

Miks on vaja seda juhendit lugeda?

Selle juhendi lugemine annab käsituse IO süsteemist ning õigustest, patenteerimise protseduuridest ja patendiinformatsiooni kasulikkusest. Teiste sõnadega – see juhend peaks näitama määratud potentsiaali, mida IO kätkeb VKE-dele õiguskaitse, tehnilise informatsiooni ja turu-uuringute osas. Juhendi lugejad peaksid siiski meele pidama, et IO seadusandlus ei ole erinevates riikides ühesugune.

Interaktiivne õppematerjal

Selle juhendi sisu põhjal on tehtud multimeediat kasutav õppematerjal (CD-ROM-il), mis sisaldab üldist IO informatsiooni, spetsiifilist IO õiguste informatsiooni vastavalt erinevatele riikide seadustele ning interaktiivse tarkvara, mis aitab hinnata teie organisatsiooni IO alast tegevust.

TUVASTAGE OMA INTELLEKTUAALNE KAPITAL!

Mis on teie organisatsiooni väärtuse allikad?

Kuni 1990. aastateni loeti organisatsiooni varaks enamasti materiaalsed kapitali, nagu kinnisvara, kaubad, tootmisrajatised, seadmed ja finantskapital. Kuid viimaste aastate jooksul on suurenenud teadlikkus teist tüüpi vara – immateriaalse vara – väärtusest. See erineb materiaalsest varast, kuna tuleneb inimloomingust, -mõttest ja leidlikkusest.

Immateriaalsed varad moodustavad teie organisatsiooni intellektuaalse kapitali. Need on mittemateriaalsed väärtused, mis eksisteerivad teie organisatsioonis ja mis aitavad kaasa teie äriedule. Varad paiknevad teie ettevõtte organisatsioonilises ülesehituses struktuurikapitali kujul, töötajates inimkapitali kujul ning suhetes teie tarnijate, klientide ja partneritega turukapitali kujul.¹

Intellektuaalse kapitali väärtuse teadvustamine toob teie organisatsioonile kasu tänu nende varade paremale juhtimisele ja suurenenud kasumile.

■ KUIDAS TUVASTADA OMA INTELLEKTUAALSET KAPITALI?

Teadmised, oskusteave ja uuenduslikkus on teie intellektuaalse kapitali tuumaks ning on ühtlasi teie organisatsiooni kõige väärtuslikumaks varaks. Selleks, et muuta peidetud või alakasutatud intellektuaalne kapital realseks tuluks, tuleb teil need varad tuvastada. Te võite koostada esialgse nimekirja ise. Siiski peaksite seejärel kaasama asjatundja (oma raamatupidaja või finantsnõustaja), et teha põhjalik inventuur.

Alljärgnev etapiviisiline lähenemine aitab teil paremini tuvastada oma intellektuaalset kapitali:

- Leidke mõned minutid, et mõelda, milline intellektuaalne kapital eksisteerib teie organisatsioonis. Allpool on lühike kontrollküsimustik, et aidata teil välja selgitada oma immateriaalsed varad, mis kokku moodustavadki intellektuaalse kapitali.
- Kohandage see nimekiri vastavalt oma organisatsiooni äritegevusele. Toodud nimekiri pole ammendav, kuid abistab teid immateriaalsete varade tuumiku äratundmisel. See kontrollküsimustik on liigendatud kolmeks peamiseks kategooriaks, et aidata teil leida organisatsiooni seni peidus olnud intellektuaalne kapital. Iga kategooria on liigendatud erinevateks vara tüüpideks. Kuna järgnevasse nimestikku kantud punktid on üsna üldised, tuleb neid vastavalt oma tegevusvaldkonnale täpsustada.

¹ Kolmetasemeline klassifikatsiooni struktuur: MERITUM Project (European project) Guidelines for managing and reporting on intangibles (2002)

TUVASTAGE OMA INTELLEKTUAALNE KAPITAL!

■ KONTROLLKÜSIMUSTIK

Tehke oma firma intellektuaalse kapitali esialgne loend, märkides allpool toodud kujul üles oma kõige tähtsam immateriaalne vara kolme kategooria lõikes (inim-, struktuuri- ja turukapital). Iga vara tüübi (näiteks oskusteave, kompetents, intellektuaalomand jne) korral peaksite püüdma kindlaks teha, kas teie firma omab sellist immateriaalset vara ja seejärel välja tooma need varad, mis on teie äri jaoks eriti väärtuslikud.

INIMKAPITAL

Teadmised ja oskusteave	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Kompetents:	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Oskused, haridus, kogemused ja väljaõpe	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea

STRUKTUURIKAPITAL

Intellektuaalomand: patendid, kaubamärgid, disainid, autoriõigus	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Ärisaladused	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Litsentsid ja frantsiisid	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Organisatsiooni töötajate leiutised	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Firmasisesed andmebaasid	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Firmasiseselt väljatöötatud tarkvara	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Töödokumendid: juhendid, tööprotsessid, protseduurid, T&A tegevuse dokumendid...	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Avalikud publikatsioonid	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea

TURUKAPITAL

Koostöö, partnerlussuhted ja võrgustikud	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Klientide nimekiri	☐ jah	☐ ei	☐ ei tea
Toodete sertifikaadid	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea
Bränd ja firmaväärtus	☐ jah kui jah, siis millised	☐ ei	☐ ei tea

TUVASTAGE OMA INTELLEKTUAALNE KAPITAL!

Osa teie immateriaalsest varast võib olla kaitstud intellektuaalomandi õigustega. Lisainformatsiooni nende õiguste kohta leiate brošüüri osas „Õppige, mis intellektuaalomand on“.

Pärast oma organisatsiooni intellektuaalse kapitali esmast hindamist on soovitatav läbi viia laiem ja detailsem analüüs. Üha rohkem konsultatsiooni-firmasid pakuvad teenustööna intellektuaalse kapitali auditit. Kasutatakse mitmeid erinevaid identifitseerimis- ja hindamismeetodeid. Kõik need meetodid kasutavad mingit näitajate kogumit, et luua koondpilt teie organisatsiooni intellektuaalse kapitali tasemest ja tüübist.

Kui suudate oma firma immateriaalse vara väärtust mõista, seda vara ära tunda, juhtida ja arendada, alles siis suudate täielikult kasutada avanevaid võimalusi. Selline lähenemine võib tuua teie firmale kasu näiteks uute äritegevuste ja kasumiallikate loomisel, finantseerimisallikate, koostöösuhete ja uute partnerite leidmisel – eesmärgiga teha oma firma konkurentsivõimelisemaks.

Oma intellektuaalse kapitali väärtustamine

Intellektuaalset kapitali – tihti intellektuaalomandi õiguste kujul – peetakse tänapäeval paljude maailma suurimate ja võimsaimate organisatsioonide kõige olulisemaks varaks, millele baseerub turu valitsemine ning kasumi tootmine.

- Tänu koostatud immateriaalse vara nimekirjale võite mõista, et teie organisatsioonis on väärtuslikku intellektuaalset omandit. Peaksite teadma oma organisatsiooni valduses oleva intellektuaalomandi väärtust samal põhjusel, kui see on vajalik materiaalses varades sisalduva väärtuse puhul. Paluge oma raamatupidajat või finantskonsultanti, et ta esitaks teile hindamisaruande.
- Muutke oma immateriaalne vara dokumenteerimise ja haldamise abil nähtavaks.
- Suurendage teadlikkust oma organisatsiooni intellektuaalomandist, parandades info liikumist ja jagamist töötajate vahel (näiteks intraneti vahendusel). Tehke intellektuaalomand planeerimiskoosolekute üheks arutlusteemaks.
- Määrake üks või mitu töötajat intellektuaalomandi strateegia eest vastutavaks.

Tuvastage oma intellektuaalne kapital! Ärge ignoreerige ega alahinnake selle väärtust!

Immateriaalne vara võib tihti olla teie organisatsiooni kõige väärtuslikumaks varaks. Selleks, et neid varasid täielikult kasutada, peate esmalt tuvastama oma organisatsiooni intellektuaalse kapitali ja siis hindama selle väärtuse. Alles seejärel olete valmis oma intellektuaalomandi kaitsmiseks ja kasutamiseks.

Kui te ei suuda oma Intellektuaalomandit täielikult tuvastada ja kasutada, siis see tähendab, et teie organisatsioon kaotab ühe olulise tuluallika.

ÕPPIGE, MIS INTELLEKTUAALOMAND ON

MIS ON INTELLEKTUAALOMAND?

Riikide seaduste ning rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonide kohaselt nimetatakse intellektuaalomandiks inimese vaimse tegevuse tulemit. Intellektuaalomandi õigused annavad võimaluse firma mõningate immateriaalsete varade kaitsmiseks.

Seadusega kindlaksmääratud intellektuaalomandi õigused jagunevad:

TÖÖSTUSOMAND:

- PATENDID
- KAUBAMÄRGID
- TÖÖSTUSDISAINI-LAHENDUSED

+

AUTORIÕIGUS JA KAASNEVAD ÕIGUSED

Õigussüsteemid soodustavad loometegevuse jätkumist, kuna tippsaavutuste laiem levik toob ühiskonnale kasu. Intellektuaalomandi õigused võimaldavad loojal oma tööst kasu saada ja keelata teistele juurdepääs neile viljadele. Õigussüsteemid reguleerivad erinevat tüüpi toodete ja teenuste õiguskaitse. Sel eesmärgil antakse ka erinevaid intellektuaalomandi õigusi.

PEAMISED INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSED

■ **PATENDID** on seotud leiutistega, mis annavad tehnilise tulemi: täiustatud või uued tooted, protsessid ja kasutusviisid.

Mis on patent?

Patent on dokument, mis annab leiutajale ja/või taotlejale õiguse takistada teistel patendis kirjeldatud leiutise kasutamist. Ainoõigus antakse riigi poolt maksimaalselt 20 aastaks ja nõuab vastutasuks leiutise täielikku avalikustamist.

Millised on nõuded patendi saamiseks?

Patendid on seotud toodete, protsesside ning kasutusviiside funktsionaalsete ja tehniliste aspektidega.

Patendikaitse saamiseks

- peab teie leiutis olema **patenteeritav** objekt. Mõnede objektide patendikaitse on välistatud. Enamike Euroopa riikide patendiseadused järgivad Euroopa Patendikonventsiooni (EPC), sätestades, et patenti ei anta:
 - avastustele, teadusteooriatele ja matemaatilistele meetoditele;
 - kunstiteostele;
 - mõtetegevuse, mängude või äritegevuse skeemidele, reeglitele ja meetoditele, samuti arvutiprogrammidele;
 - informatsiooni esitamisele;
 - inimese või looma ravi- ja diagnoosimeetoditele (erinevalt meditsiinitoodetest);
 - taimesortidele või loomatõugudele või nende loomisele põhiliselt bioloogilistel tootmis-meetoditel.

ÕPPIGE, MIS INTELLEKTUAALOMAND ON

- Teie leiutis peab olema **uudne**: taotlus võib uudsuse kriteeriumi mittetäitmise tõttu läbi kukkuda, kui
 - identne toode, protsess või rakendus on juba avalikustatud;
 - teie leiutise üksikasjad on avalikult levinud kas kirjalike või suuliste allikate kaudu või on leiutist avalikult kasutatud nii, et inimesed võisid näha, kuidas see töötab. Kõnelusi leiutise teemal oma otseste kaastöötajate, äripartnerite ja elukutsete nõustajatega peetakse endastmõistetavalt konfidentsiaalseteks ja need ei kahjusta tulevast patenditaotlust. Aga ettevaatusabinõuna võiksite sellegipoolest koostada ja allkirjastada konfidentsiaalsuse kokkuleppe.
- Teie leiutisel peab olema **leiutustase**: see kriteerium tähendab, et lahendus, mida teie leiutis mingi probleemi puhul pakub, ei ole ilmselge inimesele, kel on antud tehnikaalal keskmised teadmised.
- Teie leiutis peab olema **tööstuslikult kasutatav**: see tähendab, et leiutis ei saa olla puhtalt teoreetiline, seda peab olema võimalik rakendada praktilistel eesmärkidel, tööstuslik kasutamine hõlmab ka põllumajandust.
- Teie leiutis ei tohi olla vastuolus **avaliku korra ja moraaliga**.

Patentide eriliigid

Kasulikud mudelid² annavad leiutajale ainuõiguse oma leiutisele, lubades omanikul määratud aja jooksul takistada teistel kaitstud leiutise ärilistel eesmärkidel kasutamist ilma tema loata. Kuigi see sarnaneb patendiga, on neil kaks peamist erinevust:

1. kasuliku mudeli saamiseks ei nõuta nii olulist tehnilist uuendust kui patendi puhul;
2. maksimaalse kaitseaja pikkus on lühem kui patendil.

Kasulik mudel on patendist paindlikum ja soodsam kaitsemeetod. Selline kaitse on eriti sobiv teatud tüüpi uuendustele.

Väikepatendid³ on mõnes mõttes sarnased kasulikele mudelitele ning on loodud alternatiiviks täispika kehtivusajaga patentidele. Väikepatendid töötati välja nende leiutajate huvides, kelle leiutis ei vaja patendi 20-aastast kehtivusaega. Väikepatendi kaitse kehtib kuni 10 aastat, mis sobib tehnoloogiliselt lihtsamatele leiutistele ja neile leiutistele, mille eluiga pole väga pikk. Väikepatenti võidakse välja anda ilma eelneva uudsust ja rakendatavust puudutava patendiekspertiisita. Sellest tulenevalt võib väikepatendi saada kiiremini ja kergemini kui täispika patendi ning seda on odavam jõus hoida.

Meditsiini- ja taimekaitsetoodete täiendava kaitse tunnistused (SPC-d) võimaldavad patendi ainuõiguse kehtivuse pikendamist (ainult sellise meditsiini- või taimekaitsetoote turustamiseks, millel on müügiluba) kuni viieks aastaks pärast põhipatendi kehtivusaja lõppu. See kaitse pikendamine on mõeldud korvama aega, mis kulub patenditaotluse sisseandmise kuupäevast kuni toote müügiloo väljaandmiseni.

Pooljuhttoodete topoloogiade registreerimise tunnistused⁴ on seotud pooljuhttoodetega, mis on mistahes toote lõplikuks või vahepealseks vormiks, koosnedes materjalide kogumist, millest üks on pooljuhtmaterjali kiht ja

- millel on üks või mitu juhtivast, isoleerivast või pooljuhtmaterjalist kihti ning
- mis on loodud täitma elektroonilist funktsiooni.

² Ei ole Iirimaa ja Luksemburgis

³ Ei ole Hispaanias, Itaalias, Kreekas

⁴ Iirimaa ei anta välja

ÕPPIGE, MIS INTELLEKTUAALOMAND ON

■ **DISAIN** annab tootele välisilme (kuju, konfiguratsioon, tekstuur või materjalid) ning ei tulene funktsionaalsetest kaalutlustest.

Mis on disain?

Disaini all mõistame toote või selle osa välisilmet. Disain võib koosneda kahemõõtmelistest tunnustest (nt muster, jooned, värv) või kolmemõõtmelistest tunnustest (nt toote kuju, tekstuur, pind).

Mida saab registreerida?

Põhimõtteliselt kõiki toote või selle koostisosa tunnuseid, mis on seotud üksnes toote välimusega ega ole tingitud toote kasutusfunktsioonist. Disainikaitse maksimaalne kestvusaeg on sõltuvalt riigist viis kuni 25 aastat.

Millised on nõuded disaini registreerimisel?

- Disain peab olema uus. Selle üksikasjad ei tohi olla avalikustatud enne taotluse sisseandmist, välja arvatud juhtudel, kui kehtib uudsussoodustuse periood.
- Disain peab olema eristuva iseloomuga, st disainist peab jääma vastava ala asjatundjale üldmulje, mis eristub varasematest disainidest.

Registreerimata disainid

Mõnede maade seadusandlus ja EL direktiiv võimaldavad disainidele autoriõigusliku kaitse lühiajalist vormi. Registreerimist ei nõuta ja kaitse algab toote turule toomise hetkest. Erinevalt registreeritud disainist ei riku registreerimata disaini õigusi varuosade kopeerimine, näiteks remondi otstarbel. Seetõttu on parima praktika soovitus oma disain ära registreerida, et saada kasu tugevamast kaitsest.

■ **KAUBAMÄRGID** seostuvad brändi identiteediga – need võivad olla eristuvad sõnad, tähised või muud tunnused, mille eesmärgiks on luua kliendi meeltes seosed konkreetsete kaupade või teenuste ja firma vahel.

Mis on kaubamärk?

Kaubamärk on tähis, millega firma identifitseerib oma tooteid või teenuseid ja eristab neid konkurentide poolt pakutavatest.

Mida saab registreerida?

Iga tähist, mida on võimalik graafiliselt kujutada. Järelikult võivad kaubamärgiks olla kas sõnad (kaasaarvatud loosungid), tähed ja numbrid või nende kombinatsioon. Kaubamärk võib koosneda joonistustest, sümbolitest, numbritest, kolmemõõtmelistest tähistest, nagu toote kuju ja pakend, helimärkidest, nagu muusika ja hääled, lõhnadest või värvidest. Üldiselt kaitstakse kaubamärke kindlas kaupade ja teenuste klassis, 10 aasta pikkuseks perioodiks, mida võib piiramatult pikendada.

Mis nõuded kehtivad kaubamärgi registreerimise puhul?

- Teie kaubamärk peab olema **eristatav**, mis tähendab, et kui klient näeb kaubamärki, seostab ta selle kohe selle konkreetse firma kaupade või teenustega. Järelikult üldkasutatavaid sõnu kaubamärgina ei aktsepteerita, v.a loosungite korral.
- Teie kaubamärk **ei tohi olla eksitav**. See ei tohi tarbijat eksitada kauba või teenuse geograafilise päritolu, olemuse, kvaliteedi või mõne muu omaduse osas.
- Teie kaubamärk **ei tohi olla kirjeldav**. See ei tohi kaupa või teenust iseloomustada.
- Teie kaubamärk **ei tohi kuuluda seadusega kindlaks määratud mitteregistreeritavate erandite** alla (nt inimeste või asukohtade fotod, joonistused või nimed), v.a kui saab tõestada, et need antud juhul on eristuvad.
- Teie kaubamärk peab olema **vastavuses avaliku korra ja moraaliga**.

Pidage meeles, et firma-, äri- või domeeninime registreerimine pole sama, mis kaubamärgi registreerimine. Nõuded on erinevad.

ÕPPIGE, MIS INTELLEKTUAALOMAND ON

Kaubamärkide eriliigid

Lisaks kaubamärkidele, mis identifitseerivad kaupade ja teenuste ärilise päritolu, eksisteerib mitmeid muid liike, mida taotletakse ja kasutatakse, et osutada mingi ettevõtete ühenduse liikmeks olemisele või kaupade/teenuste vastavusele kindlatele rahvusvaheliselt tunnustatud standarditele. Garantiimärgid e sertifikaadid osutavad geograafilisele päritolule, materjalile, tootmisviisile, kvaliteedile või muudele nõutavatele tunnustele, mis on omased seda ühist märki kasutavate ettevõtete kaupadele või teenustele.

Üldtuntud kaubamärgid

Tavaõigusriikides on võimalik kaubamärgile mõningaid juriidilisi õigusi saada lihtsalt selle kasutamise teel. Üldtuntud kaubamärk on mingi kaitse all isegi siis, kui ta pole registreeritud. See kaitse ei kehti mitte ainult sarnaste kaupade ja teenuste osas, vaid ka neist erinevate suhtes. Selleks, et sedalaadi kaitset saada, peate oma kaubamärgi mainet tõestama. Siiski soovitab parim praktika kaubamärgi registreerimist, mis tagab parema ja tugevama kaitse.

■ **AUTORIÕIGUS** tegeleb algupäraste kirjandus-, muusika- ja kunstiteostega. Autoriõiguse kaitse all on arvutitarkvara, kõik joonistused, geograafilised kaardid, plaanid, fotod ja filmid, ehitusprojektid, skulptuurid, audiosalvestused, tele- ja raadio-programmid jms.

Mis on autoriõigus?

Autoriõigus tegeleb kopeerimisõigustega. Autoriõigus on juriidiline termin, mis kirjeldab autorile antud õigusi tema poolt loodud algupärastele kirjandus- ja kunstiteostele ning võimaldab autoril kontrollida oma loominguga edasist kasutamist. Oluline on tähele panna, et autoriõigus ei tähenda monopoli. Kaks inimest võivad täiesti iseseisvalt jõuda identse loomingulise tulemuseni. Kui pole tegu kopeerimisega, pole ka kellegi õigusi rikutud ning mõlema autori vastavale teosele laieneb autoriõigus.

Kuidas ma saan kaitse autoriõiguse läbi?

Originaalteoste loojad omandavad õigused automaatselt, mis tähendab, et nad saavad määrata oma loominguga edasise kasutamise. Ainus absoluutne nõue on, et teos oleks algupärane, st ei oleks mitte kuskilt mujalt kopeeritud, ja omaks nõutavat autoripoolset intellektuaalset panust.

Omandiõigus jääb tavaliselt loojale, kuid võib olla asjaolusid, nagu näiteks töölepingud jms, mis seda muudavad. Üldjuhul kehtib autoriõigus 70 aastat pärast omaniku surma.

Autoriõigusega kaasnevad õigused

Autoriõigusega kaasnevate ehk naaberõiguste valdkond on viimase 50 aasta jooksul kiiresti arenenud. Naaberõigused on tekkinud autoriõigusega kaitstud tööde ümber. Need tagavad sarnase kaitse, kuigi on tihtipeale limiteeritud ning lühema kehtivusajaga. Naaberõigused katavad rea õigusi, mis tulenevad autoriõiguse põhimõtetest ja mida antakse teoste esitajatele, fonogrammitootjatele, raadio- ja teleorganisatsioonidele ning andmebaaside loojatele/valdajatele.

TEISED INTELLEKTUAALOMANDI TÜÜBID

■ **OSKUSTEAVE** hõlmab praktilisi teadmisi, mis on omandatud läbi kogemuste.

■ **KONFIDENTSIAALNE INFORMATSIOON** hõlmab äriinfot, mida te ei soovi jagada oma klientide, konkurentide ja teiste inimestega väljaspool oma ettevõtet.

■ **ÄRISALADUSED** hõlmavad salajast või firmasisest informatsiooni, millel on äriiline väärtus. Erinevalt teistest IO liikidest ei ole ärisaladuste kohta eraldi seadusandlust, kuigi näiteks lepinguseaduses ja tööseaduses võib olla aspekte, mis on antud juhul asjakohased. Ärisaladustele antud kaitse tase võib riigiti märkimisväärselt erineda.

Skeptilise VKE poolt rakendatud intellektuaalomandi strateegia

■ NÄIDE ELUST: TMG S.A.

ETTEVÕTTE ANDMED

Firma	_____	TMG S.A.
Asukoht	_____	Hispaania
Ärivaldkond	_____	metallitööstus, metallist kinnituselemendid
Äritegevus	_____	traadist ja metall-lindist toodete projekteerimine ning tootmine
Töötajate arv	_____	24
Aastakäive	_____	1 932 000 €(2001)

ETTEVÕTTE LUGU

Barcelona on jõudsalt kasvav suurlinn, mida ümbritseb Hispaania tihedaim tööstuspiirkond. Selle urbaniseerunud piirkonna servas asub TMG S.A. – väike firma, mis on spetsialiseerunud metallist kinnituselementide tootmisele. Seda tüüpi ettevõtte on tavaliselt suuremate auto-, elektroonika- ja ehitusfirmade allhankija. TMG on spetsialiseerunud valgustite tootmisektorile, mis moodustab 95% tema toodangust. TMG peamine roll on oma toodete väljatootamine või klientide poolt tellitud spetsiaalsete toodete valmistamine.

Tehnoloogilise keskkonna dünaamikat, milles TMG tegutseb, võib hinnata kahes erinevas osas: firma tehnikaga varustajad ja põhilised kliendid. Tööpinkide valdkonda iseloomustab pikk innovatsioonitsükkel, kuna nende tehnoloogia areneb aste-astmelt, samas kui valgustite tootjad töötavad lühikese innovatsioonitsükliga, kuna elamute ja kontorite sisustamise mood muutub pidevalt.

Seetõttu on TMG-l pidev surve klientide poolt tootmaks uusi ja paremaid kinnituselemente igat tüüpi valgustitele. Pidev vajadus muutuvate turunõuetega kohanduda kajastub hästi tõsiasjas, et 2002. aastal töötas TMG välja umbes 500 prototüüpi. Seega on TMG puhul tegemist enamasti tooteinnovatsiooniga.

Metallist kinnituselementide tootmine on väga spetsialiseerunud tootmisektor, mis nõuab kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu ning vajab suuri investeringuid tehnoloogiasse. Hispaanias domineerivad selles valdkonnas VKE-d, tavaliselt kümnekonna töötajaga. Seetõttu peetakse TMG-d oma kodumaal üheks juhtivaks firmaks, nii toodangu kui ka innovatsiooni mõttes. TMG-l on eraldi T&A eelarve ning sellele tööle pühendunud täiskohaga insener.

Alates asutamisest 40 aastat tagasi, on TMG pidevalt pidanud tegelema IO küsimustega. Firma on tänu oma tehnilise personali tööle ning õigusfirma abile registreerinud Euroopa piires mitu kasulikku mudelit. Veelgi enam – TMG kasutab laialdaselt tehnoloogiasseire teenuseid, et olla kursis konkurentide toodete ja turuolukorraga. Hispaania patendiamet varustab ettevõtet perioodiliselt informatsiooniga peamistest tehnoloogilistest arengutest antud tööstusharus. TMG personal teeb regulaarset valdkonna tehnoloogiasseiret osaledes tööstusmessidel ja kutsealastel konverentsidel.

TMG-l on IO suhtes vastakad tunded. Ühelt poolt tunnistab firma vajadust leiutisi kaitsta, kuna see takistab potentsiaalsel konkurendil toote kopeerimist ning pakub selgeid eeliseid turundusvahendina. Aga teisalt on TMG-l tõsised kahtlused IO kaitsmise efektiivsuse osas tööstussektoris, kus kopeerimine on lihtsalt teostatav ja konkurentide seas sagedasti kasutatav komme. Kui TMG töötab suurkliendile välja prototüübi, siis ei ole neil tegelikult enam mingit kontrolli selle toote üle, sest nad jäävad kaitsetuks iga konkurendi ees, kes soovib kopeerida nende toodet seadust rikkumata, tehes väikese muudatuse nende originaaltootesse.

Skeptilise VKE poolt rakendatud intellektuaalomandi strateegia

Firma peab IO kaitsmist ebaefektiivseks kahel põhjusel. Esiteks: IO menetlusprotsess Euroopa Patendiametis on äärmiselt pikk ja kulukas, seega ajaks kui teile antakse patent välja, võib teie turuvõimalus juba kadunud olla. Teiseks: ka kohtuvaidlused on äärmiselt pikad ja kulukad, seega selleks ajaks, kui kohus teeb otsuse teie kasuks, võib konkurent olla juba teilt kopeeritud tootega saavutanud turupositsiooni tänu märkimisväärselt soodsamale hinnale.

Tekkinud olukorras kasutab TMG IO korral kahte strateegiavarianti. Esimest strateegiat rakendatakse siis, kui firma töötab välja oma tooteid. Sel puhul on kasulik algatada IO kaitseprotseduur kohe, et kaitsta end kõikide rivaalide eest. Teine strateegia on keerulisem, kuna sellega üritatakse kaitsta IO-d juhtudel, kui TMG teeb suurtele firmadele allhanketöid. Sel puhul pakutakse kõigepealt tekkinud ideid ja tooteid oma klientidele, et kontrollida turu tegelikku reaktsiooni. Kui toote müük on edukas, algatatakse IO kaitseprotseduur.

Peamine probleem teise lähenemise puhul on see, et firma tutvustab oma tooteid enne, kui neil on tegelik juriidiline kaitse, seega varitseb suur ebaseadusliku kopeerimise oht. Tavamõistus ütleb, et antud juhul järgitakse ohtlikku strateegiat, kuid see õigustab järjekindlalt oma olemasolu: ühelt poolt ollakse veendunud, et oleks rumal registreerida oma IO enne selle müügiedu teadmist; teisest küljest ollakse kindlad, et tulenevalt tööstusharu dünaamilisusest on paratamatu, et varem või hiljem kopeerivad konkurendid nende leiutised.

Hoolimata oma skeptitsismist, on TMG-l ka mõned positiivsed IO alased kogemused. Vahetevahel on nad oma konkurendid kohtusse kaevanud, kuna need on TMG tooteid kopeerinud, ja jõudnud kokkuleppele, mille alusel on konkurendile antud tootmisõigused litsentsitasu eest. See lahendus on soodne siis, kui nõudlus on nii suur, et TMG ei ole üksi võimeline seda rahuldama. Veelgi enam, need kokkulepped võimaldavad TMG-l saada tugevamat kontrolli konkurendi tegevuse üle turul.

TMG juhtum illustreerib olukorda mõningates tööstusharudes, kus tehnoloogiasüklid võivad sundida väiksemaid firmasid käituma IO kaitse osas lähtuvalt otstarbekusest. Sellest tulenevalt ei peegelda ametlik statistika tegelikke T&A alaseid pingutusi, mida need firmad on oma õlule võtnud, kuna väiksemate ettevõtete arvates on IO kaitse ennetava strateegiana kasutamine liialt riskantne. Sellest hoolimata peaksid VKE-d teadma, et IO kaitsmise esimestel etappidel pole kulud ülemäära suured ja juba alustatud IO kaitseprotsess annab firmale prioriteedi teistes riikides kaitse taotlemisel.

KAITSKE OMA IMMATERIAALSET VARA

Miks kasutada intellektuaalomandi õigusi?

Uued tooted, brändid ja disainid jõuavad turule inimeste pideva innovatsioonitegevuse tulemusena. Üksikisikust ettevõtjad ning VKE-d on tihtipeale selliste uuenduste liikumapanevaks jõuks, investeerides raha intellektuaalomandi arendamiseks uute toodete, protsesside või brändide kujul.

IO kaitsmine võimaldab teil oma investeeringust saada täit tulu ja takistada teistel kasu lõikamist teie raske töö arvel. Sobivate IO õiguste omandamine ja nende jõushoidmine võib aidata eemal hoida võimalikke õiguste rikkujaid ja muuta ideed tegeliku turuväärtusega ärielisteks.

IO õigused võivad lisaks anda võimaluse intellektuaalse vara kasutamiseks mitmel eri moel, mõnikord otsese müügi või loovutamise teel, aga ka läbi ühissettevõtete loomise või litsentsilepingute sõlmimise kodu- või välismaiste ettevõtetega.

Isegi kui te ei ole teinud ühtki IO registreerimis-taotlust, eksisteerivad mitmed automaatselt tekkivad õigused, nagu näiteks autoriõigus, registreerimata disaini õigus, esitusõigus ja andmebaasiõigus, mis kehtivad ka teie ettevõttes, isegi kui te neist midagi ei tea. Näiteks teie poolt väljatöötatud reklaam- ja turundusmaterjalid võivad automaatselt olla kaitstud autoriõigusega, samuti koostatud andmebaas.

Miks patenteerida leiutisi?

Leiutaja või taotleja ei vaja patenti oma leiutise rakendamiseks, aga ilma patendita pole tal võimalik takistada teistel selle kopeerimist.

Miks registreerida kaubamärke?

Mõnede tavaõigusriikide seadusandlus võimaldab saada riigis teatud kaubamärgiõigused lihtsalt kaubamärgi kasutamise teel. Registreerimine on siiski kaubamärgi omaniku poolt taotletavate õiguste ametlik fikseerimine. Kaubamärgi registreerimisel annab riik teatud tingimuste täitmisel õiguse takistada teistel kaubamärgi kasutamist ilma registreeritud omaniku loata – st ära hoida õiguste rikkumist.

Teie kaubamärk võib olla väärtuslik kapital. Kaubamärgid ei tähista üksnes reaalseid kaupu ja teenuseid, vaid ka ettevõtte mainet. Mõned firmad kulutavad miljoneid, et tõsta oma korporatiivset mainet. Kas teadsite, et

- firmad nagu Michelin, Levi Strauss ja Intel peavad oma kaubamärke firma kõige väärtuslikumaks varaks?⁵
- Coca-Cola president nentis, et korporatsiooni hooned, masinad, seadmed, sõidukid ja muu materiaalne vara võiks kõik hävineda, kuid ettevõttel poleks probleemi jälle jalule saada, juhul kui nende kaubamärk jääb neile alles?⁶

Miks registreerida disain?

Disaini registreerimisel saab omanik (piiratud ajaks) ainuõiguse kasutada seda disaini ja lubada teistel seda kasutada. Ainuõigus sisaldab ka õigust toota, pakkuda, turustada, sisse ja välja vedada, ladustada või kasutada seda toodet, mis sisaldab seda disaini või mille puhul on seda disaini kasutatud.

⁵ Vastavalt artiklile *Financial World's*, 02.08.1994

⁶ Jean-Pierre De Chalain, *The South African Institute of Intellectual Property Law, Newsletter No. 53, 12/1995*

KAITSKE OMA IMMATERIAALSET VARA

Miks kasutada autoriõigust?

Autoriõiguse kaitse toob kasu varaliste õigustena, andes autorile õiguse mitmel eri moel lubada või keelata oma kirjandus- ja kunstitööde kasutamist, nagu koopiade tegemist, koopiade andmist avalikkusele, avalikku esitamist, eetrisseandmist ning arvutivõrgu kaudu kasutamist, ja saada selle eest õiglast majanduslikku tulu. Autoriõigus annab ka moraalsed õigused olla nimetatud oma teose loojana ja takistada teose moonutamist või teisendamist. Ilma autoriõiguse kaitseta oleks teistel sageli väga lihtne teoseid oma huvides ära kasutada selle loojale maksmata.

Riskid kaitsmata jätmisel

Firmad, kes mõistavad oma IO väärtust ning pühendavad aega ja ressursse IO varade kaitsmisele osana oma äristrateegiast, parandavad oma konkurentsivõimet mitmel eri moel ning mõningatel juhtudel saavad oma tööstusharu liidriks. Otsustamatus ja konkreetsete sammude mitteastumine intellektuaalomandi kaitse valdkonnas võib kaasa tuua vastupidise – soovimatu äritulemuse.

Jättes tähelepanuta oma äritegevuses võtmelise tähtsusega intellektuaalomandi, avaneb konkurentidel võimalus saada kasu teie tehnilistest uuendustest, äriideedest, firma väärtusest ja mainest turul. On palju õigusrikkumisele orienteeritud ja võltsimisest elatuvaid firmasid, kes teevad kiiresti kindlaks, kui tõsiselt nende ohvrid on oma õigusi kaitsnud. Kui ohvriks langenud firma on oma õiguste maksmapanemisel järeleandmatu ja järjekindel, siis on võimalus, et konkurendid, õiguste rikkujad või võltsijad otsustavad leida mujalt nõrgema sihtobjekti. Intellektuaalomandi õiguste omamine ja kohtutee oht võivad eemale peletada teie õiguste potentsiaalseid rikkujaid, samuti asetavad intellektuaalomandi õigused firma soodsamale positsioonile tehingute tegemisel.

Kui te ei ole astunud samme, et oma firma intellektuaalomandit kaitsta, siis võite kaotada võimaluse luua äriiite, teie läbirääkimispositsioon võib olla nõrgem, märkimisväärselt võib väheneda teie võimalus sõlmida tulutoovaid litsentsilepinguid, saada kapitali või investeeringute rahastamist.

Ükskõik, mis laadi äritegevus teil on, tõenäoliselt omate mingit tüüpi intellektuaalomandit.

Kõige tähtsam on teha intellektuaalomandi kaitse vajaduse otsustamise põhimõte oma ettevõtte äristrateegia põhiosaks.

VALIGE OMA INTELLEKTUAALSELE VARALE PARIM KAITSE

Erinevad IO õigused pakuvad kaitset erineval moel. Näiteks patentide, kaubamärkide ja registreeritud disainide puhul tuleb esitada taotlus. Kaitse on automaatne autoriõiguse ja registreerimata disainiõiguse puhul. Peaksite hoolikalt kontrollima, milline kaitse teil juba olemas on ja millist kaitset võiksite veel taotleda. Juhul kui otsustate IO kaitsetaotluse esitada, on soovitatav seda teha võimalikult kiiresti. Ärge unustage, et kuigi õigused on juba saadud, tuleb neid pikenduslõivude maksmise teel jõus hoida.

Leidke veidi aega, et hinnata erinevate IO õiguste hankimise ja jõushoidmise kulusid ning tulusid oma äri eesmärkide ja soovitatavate sihtturgude kontekstis.

Konkurentsiheddal turul võib piiratud aja kehtiv ainuõigus anda Teile tugeva konkurentsieelise.

■ AUTORIÕIGUS

Autoriõiguse valdajana selliste teoste puhul nagu kirjandus, kunst, muusika, audiosalvestused, filmid, tele- ja raadioprogrammid jms, võite lubada või keelata oma materjali kasutamist mitmel puhul: nagu koopiategemine, koopiategemise avalikkuse jaoks väljaandmine, avalik esitamine, eetrisseandmine ning arvutivõrgu kaudu kasutamine. Autoriõigus annab ka moraalsed õigused olla nimetatud teose loojana ja takistada teose moonutamist või teisendamist.

Autoriõigusega kaitstud töö võib saada sissetulekuallikaks, kuna see annab Teile õiguse küsida oma töö kasutamise eest autoritasu.

Autoriõiguse kaitse on automaatne. Seega võite omada sissetulekuallikat, millest te siiani ei teadnudki.

■ KAUBAMÄRK

Te peaksite oma kaubamärke kaitsma, kui on tähtis, et kliendid eristaksid teie tooteid ja teenuseid konkurentide omadest.

Kaubamärgi registreerimine on suhteliselt odav ja kehtivust võib piiramatult pikendada.

Lisaks võib kaubamärgi registreerimine tagada seadusliku abi kuritarvitamise vastu Internetis. Registreeritud kaubamärk tõendab teie õigusi sarnasele domeeninimele Internetis.

Edukas registreeritud kaubamärk võib litsentsimise või frantsiisimise teel saada sissetulekuallikaks.

Kasutades registreeritud kaubamärki koos patenteeritud toote või registreeritud disainiga, on see märkimisväärse tähtsusega ettevõtte maine ja brändi tuntuse seisukohalt, eriti pärast patendi või disaini kehtivusaja lõppu.

Kaubamärgikaitse pole kallid ning aitab kaitsta teie toodete ja teenuste varalist väärtust.

VALIGE OMA INTELLEKTUAALSELE VARALE PARIM KAITSE

■ TÖÖSTUSDISAIN

Oma disaini registreerimine on vajalik, kui visuaalne külg on teie toote puhul oluline või on just see väärtus, mille pärast toodet ostetakse. Nagu ka kaubamärkide puhul, on turunduslikel eesmärkidel oluline kaitsta väliskuju unikaalsust, et eristada teie toodet konkurentide omadest.

Mõningatel juhtudel võib autoriõigusega tagatav kaitse olla oma eesmärkide saavutamiseks piisav. Siiski ei saa toetuda autoriõigusele, et takistada teistel teie disaini elementide kopeerimist. Disaini registreerimine tagab tugevama kaitse. See annab ainuõiguse toota, importida ja eksportida, kasutada või ladustada iga toodet, mille puhul seda disaini on kasutatud või mille osaks see on, ning lubada teistel kasutada seda disaini ainult teie nõusolekul.

Registreerimine annab õiguse astuda juriidilisi samme teie disainiõigusi rikkunute vastu ja nõuda sisse kahjutasu, samuti võib hoida eemal potentsiaalsed õigusrikkujad.

Mõningates riikides ja Euroopa Ühenduses on teie disaini automaatselt kaitstud registreerimata disaini õigusega. Võrreldes registreeritud disainiga, mis saab alguses kaitse viieks aastaks ning on pikendatav kuni 25 aastani, kestab registreerimata kaitse ainult kolm aastat. Kuna registreerimata disaini õiguse puhul pole ametlikku registreerimist, võib selle omandiõiguse tõestamine raskem olla. Registreerimata disain ei takista teistel teie disaini osalist kopeerimist.

Disaini registreerimine on suhteliselt odav ja võib saada teie selliseks varaks, mille väärtus aja jooksul suureneb.

■ PATENT

Patendikaitse saamine võib olla küllaltki kulukas ettevõtmine. Samas võivad ka eduka leiutise monopoolsest seisundist tulenevad tulud olla märkimisväärsed.

Patenteerimise kasuks otsustamine nõuab hoolikat strateegilist, tehnilist ja finantsilist kaalutlemist. Te peaksite alati küsima asjatundlikku nõu kvalifitseeritud ja registreeritud patendivolinikut.

Kas patenteerida või mitte patenteerida?

Kui teie leiutis on toote üheks osaks või on seotud tootmisprotsessiga, siis peaksite kaaluma patendi taotlemist.

- Näiteks olete välja töötanud uue tootmisprotsessi, mis võimaldab vähendada tootmisulusid või tõsta toote kvaliteeti. Kui lõpptoode tõestab tootmisprotsessi abil uue leiutise tekkimise, siis tuleks kaaluda patenteerimist.

Kui aga toote põhjal pole võimalik tuvastada uue tootmisprotsessi kasutamist, võib olla kohasem oma investeeringu kaitsmine ärisaladusena. Oma ärisaladuse konfidentsiaalsuse kaitsmiseks peaksite selle avalikuks tegema ainult neile osapooltele, kes on oma allkirjaga kinnitanud, et täidavad konfidentsiaalsuse kokkuleppega kindlaksmääratud nõudmisi.

- Näiteks arvate, et loote uue toote tänu tehtud leiutisele. Kui asjatundja suudab teie toodet uurides aru saada, milles teie leiutis seisneb, siis pole ärisaladus sobilik viis leiutise kaitsmiseks. Kui teie leiutist on võimalik toote põhjal kopeerida (toote koost lahti võtmisel tuleb ilmsiks, kuidas leiutis töötab), siis tuleks leiutis kaitsta patendiga.

VALIGE OMA INTELLEKTUAALSELE VARALE PARIM KAITSE

- Patenteerimise kulude suurus sõltub sellistest asjaoludest, nagu sisseantava patendi tüüp ja mitmes riigis kavatsete oma patendi kaitsta. Siiski on esimene samm – patenditaotluse sisseandmine kodumaal – suhteliselt odav.
- Te peaksite hindama oma leiutise potentsiaalset elutsükli. Kui teie leiutise oodatav elutsükkel on pikk, siis peaks hoolega kaaluma patendi saamist, selleks et kaitsta võimalikku olulise ja pikaajalise tulu laekumist. Teie leiutisel võib olla ka muid rakendusi peale nende, mis on teile juba ilmsed. Siiski enne investeerimise, tootmise ja turustamise otsuste tegemist võib teil tekkida tahtmine testida turereaktsiooni.
- Te peaksite tegema patenditaotluse enne toote turule laskmise testfaasi ja sellega oma leiutise avalikustamist avalikkusele. Patenditaotluse esitamine kindlustab prioriteedikuupäeva (st kuupäeva, mille alusel hinnatakse teie leiutise uudsust ja leiutustaset, ning millest alates algavad teie patendiõigused ja on välistatud teiste õigused, kes võivad leiutada sama asja hiljem). See annab ka teile veidi aega oma võimaluste kaalumiseks.
- Teil on aega 12 kuud esmataotluse prioriteedikuupäevast alates otsustada, kas soovite taotleda patendikaitset välismaal.
- Teil on aega 18 kuud oma taotluse kuupäevast/ prioriteedikuupäevast kuni taotlus publitseeritakse (üksikasjad tehakse avalikkusele teatavaks). Kui otsustate oma taotluse tagasi võtta enne publitseerimist, jääb teie leiutis salajaseks.
- Kui teie leiutise elutsükkel on lühike, siis 20 aasta pikkuse patendikaitse taotlemine pole otstarbekas suurte kulude ja kaitse saamise protseduuri aegluse tõttu. Sel juhul peaksite kaaluma muid võimalusi, nt kaitset kasuliku mudeliga/väikepatendiga, mis on odavam, mille kaitse saab kätte kiiremini ja mis võib olla teie uuele tootele sobivam. Et keegi teine ei saaks patenteerida teie leiutist ja seega takistada teil oma leiutise ekspluateerimist, võite kasutada kaitsepublikatsiooni strateegiat. Oma leiutise avaldamisega (näiteks mainekas tehnika- või teadusajakirjas) teete oma leiutise teatavaks avalikkusele, mistõttu keegi teine sellele enam patenti võtta ei saa. Oma leiutise üksikasjalik avaldamine võib tõsta teie firma mainet ala asjatundjate seas ning luua uusi partnerlussuhteid.

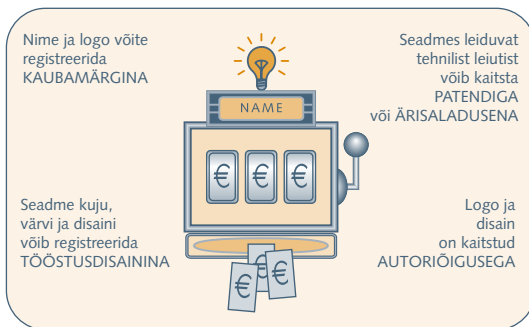
Patenteerida või mitte patenteerida – see otsus nõuab hoolikat vaagimist. Patendi taotlemine võib olla keeruline ja kallis protseduur. Patendikirjelduse õige koostamine paneb aluse teie patenditaotluse edule ja seetõttu peaksite kasutama registreeritud patendivoliniku professionaalset abi.

VALIGE OMA INTELLEKTUAALSELE VARALE PARIM KAITSE

■ KOMBINEERIGE ERINEVAID KAITSEVIISE

On tähtis mõista, et oma loomingut võite intellektuaalomandina kaitsta mitmel erineval viisil. Kas olete mõelnud erinevate intellektuaalomandi õiguste kombineerimisele?

Kaaluge ja hinnake erinevaid kaitsevõimalusi. Teie äritegevuse efektiivne kaitsestrateegia võib sisaldada erinevaid intellektuaalomandi kaitseviise. Kasutades neid erinevaid võimalusi, loote oma investeeringutele mitmekihilise kaitse ja tugevdate oma turupositsiooni.

Valige kaitse õige geograafiline ulatus

IO õiguste saamiseks tehtavate kulutuste suurus sõltub sellest, kui suurel territooriumil soovite neid õigusi saada. Üldjuhul kulud suurenevad proportsionaalselt kaitsmiseks väljavalitud riikide arvuga.

Eksisteerivad mitmed süsteemid taotluskulude vähendamiseks. Taotluskulud võivad erineda olulisel määral, kui valite kaitseprotseduuri igas riigis eraldi või valite rahvusvahelise (PCT) või Euroopa patendikaitse või Euroopa Ühenduse kaubamärgi- või disainikaitse. Tutvuge erinevate kaitseprotseduuride kuludega ja võrrelge neid eeldatava tuluga oma toote või teenuse müügist neil turgudel.

Enne IO õiguste registreerimist tuleb tutvuda nende riikide IO kaitse tavade ja seadustega. Erinevuste eelnev teadmine võib olla teile tähtis. Näiteks USAs menetletakse patenditaotlusi printsiibi „esimesena leiutatud“ põhjal, Euroopas aga printsiibi „esimesena taotletud“ põhjal.

Erinevate maade seaduste ja tavade kohta täpsemat informatsiooni saamiseks küsige nõu ekspertidelt.

Näiteks on registreeritud disaini kaitse, mis kaitseb toote väliskuju, oluliseks turvariskide maandajaks lisaks toote funktsionaalsust kaitstvate patendikaitsele. Toote disain võib olla osaks firma üldisest brändi- ja mainekujundusest ning võib saada varaks, mille väärtus tõuseb.

Teadke, et toote üht aspekti võib kaitsta erinevate kaitsevormidega: nt on Coca-Cola pudeli üldtuntud väliskuju kaitstud nii tööstusdisainina kui ka kaubamärgina.

Otsige võimalusi erinevate kaitsevormide kombineerimiseks, et tugevdada oma IO kaitset!

Loo oma firmas intellektuaalomandi töögrupp

Valige välja üks või mitu erineva tööala inimest, kellele teete ülesandeks vastutada firma intellektuaalomandi strateegia eest. Näiteks insener, müügijuht ja finantsist. Selle töögrupi ülesandeks jääb intellektuaalomandit puudutavate materjalide uurimine, omavaheline selgeksvaidlemine ja vastavate otsuste vastuvõtmine.

Hinnake oma IO kaitse vajadusi iga juhtumi puhul eraldi ja valige sellele juhtumile sobivaim kaitsevorm! Ärge unustage, et erinevaid kaitsevorme võib kombineerida.

Kuidas algaja firmajuht avastas intellektuaalomandi tähtsuse

■ NÄIDE ELUST: FIRMA S.⁷

FIRMA ANDMED

Firma	Firma S.
Asukoht	Luksemburg
Ärivaldkond	Tarkvara ja Internet
Äritegevus	Tarkvaraliseid juhtimissüsteemid ja veebilahendused
Töötajate arv	7
Aastakäive	40 000€ (2002), 150 000 € (hinnanguliselt 2003)

ETTEVÕTTE LUGU

Firma S. on alustav ettevõtte Luksemburgist. Tema põhitegevuseks on tarkvara väljatöötamine ja Internetiäri. Firma töötab välja, juurutab ja müüb tarkvara raamatupidamise, logistika, protsesside jälgimise, side, personali ja kliendisuhete juhtimise automatiseerimiseks. Firma S. pakub ka veebilahendusi, sh tarkvara renti, virtuaalset veebiserverit, veebi ja rakenduste väljatöötamise teenust.

Firma S. omanik sai teadmisi intellektuaalomandi kohta käies tulevastele firmajuhtidele mõeldud seminaridel ja konverentsidel. Seetõttu on ta teadlik immateriaalse põhivara väärtusest ja selle kaitsmise vajadusest. Et seda teha paremini, asus ta otsima abi IO ekspertidelt.

Kuna mõned IO kaitsevahendid nõuavad suuri kulutusi, mida alustaval firmal pole võimalik teha, otsustas firmaomanik võtta kasutusele 2-tasemelise kaitsestrateegia, mis sisaldab võimalikult palju tasuta kaitsevahendeid nagu autoriõigus ja salastamine, samuti tellis ta odava analüüsi, millise kaubamärgikaitse ja patendikaitse võiks saada olemasolevate rahaliste vahendite eest. „Miks mitte kasutada ära võimalusi, mida annab tasuta kaitse, kui see võimaldab oma intellektuaalomandi õigusi seaduslikult kaitsta kolmandate osapoolte rikkumiste vastu“ – selline on üks tema põhimõtteid.

Seetõttu sõlmib firmaomanik tulevaste töötajate, klientide ja partneritega enne mingisugusegi informatsiooni vahetust nn vaikimislepingu, et oma oskusteavet kaitsta. Samuti kannab ta hoolt, et kõigil vajalikel firma dokumentidel oleks peal märge „konfidentsiaalne“. Lisaks kantakse autoriõiguste kaitse tähistus kõigile firma poolt toodetud materjalidele, tarkvarale ja veebilehtedele. Seejärel kavatseb ta võimalikult ruttu registreerida oma toodete kaubamärgid.

Hinnates äriselt tähtsaks intellektuaalomandit puudutavaid otsuseid, integreerib firma S. omanik intellektuaalomandi äriplaanidesse. Ta tunnistab, et aeg, mis on kulutatud IO aspektide kaasamisele äriplaanidesse, ei ole mahavisatud aeg, kuna aitab teda juba praegu igapäevases äritegevuses.

Intellektuaalomandi kaitsel on firmajuht valinud kaitsestrateegia, kuna ta ei usu, et konkurendid hakkavad tema tooteid kopeerima. Sellest hoolimata tahab ta kindel olla, et suudab end kaitsta ka siis, kui konkurent asub kopeerima.

Samuti kasutas ta IO infoallikana, tellides Luksemburgi Tehnoloogiaseirekeskuselt kaubamärgi- ja patendiuuringud.

⁷ Firma nimi on fiktiivne, et firma mainet mitte kahjustada.

Kuidas algaja firmajuht avastas intellektuaalomandi tähtsuse

Intellektuaalomandit puudutavaid asju otsustab ta ainuisikuliselt. IO küsimustega tegeleb ta vastavalt probleemide tekkimisele, otsides abi IO ekspertidelt.

Planeerides oma äritegevust mitmekesistada, soovib firmaomanik alustada uut innovatiivset teenust, mis põhineb patenteeritud süsteemil. Seetõttu on ta allkirjastanud ainulitsentsilepingu patendiomanikuga. Enne lepingu sõlmimist peetud läbirääkimistel lepitakse kokku, et patent kaitstakse suuremal territooriumil, kuid seda ei suudetud teha enne ühe aasta möödumist. Üks aasta on aeg, mis on patendiomanikule antud kaitse taotlemiseks teistes riikides, vastasel juhul on uudsuse kriteerium rikutud. Firma on nüüd silmitsi probleemiga, et soovitud turgudel võivad konkurendid seda teenust vabalt kopeerida ja konkurentsi pakkuda.

Firmajuht peab intellektuaalomandi kaitset kõrgtehnoloogilise väikefirma jaoks väga oluliseks teemaks, kuna see meelitab ligi investoreid ja hoiab ära immateriaalse vara sattumise konkurentide valdusse.

HANKIGE KAITSE

Riigiti erineb, millises ametis, millise aja jooksul ja milliste dokumentide alusel saate oma IO registreerida. Registreerimissüsteemist aitavad paremini aru saada mõned allpool toodud üldised põhimõtted.

Patendi saamine

Patendi või kasuliku mudeli taotlemine kodumaal

Patendi saamisel on tavaliselt esimeseks sammuks patenditaotluse sisseandmine kodumaal võimalikult kiiresti. Taotluse vastuvõtmisel ametis fikseeritakse taotluse esitamise kuupäev ja seda nimetatakse „prioriteedi kuupäevaks“. Suurem osa maailma riike on ühinenud rahvusvahelise konventsiooniga (Pariisi konventsiooniga), mis sätestab, et teised riigid tunnustavad leiutisele ühes riigis antud prioriteedi kuupäeva, ning sellest esmaesitamise kuupäevast alates 12 kuu jooksul võib sama leiutise alusel teha taotlusi teistesse riikidesse.

Oma kodumaal asuvast patendiametist saate taotluse tegemiseks vajaliku blanketi ja üksikasjaliku info, kuidas seda täita ning millised muud dokumendid tuleb lisada taotlusele. Taotluse blankett tuleb täita ning esitada koos teiste nõutud dokumentidega riigi patendiametisse.

Tavaliselt tuleb patenditaotlusele lisada:

- spetsifikatsioon, mis koosneb leiutise üksikasjalikust kirjeldusest, ühest või mitmest nõudluspunktist, joonistest, millele viidatakse leiutiskirjelduses või nõudluses, ja kokkuvõttest (leiutise lühikirjeldusest);
- nõutav taotlusloiv.

Patendiseadusandlus ja -praktika, samuti leiutiskirjelduse õige koostamine on keeruline töö, seetõttu oleks parima õigusliku kaitse saamiseks igati soovitatav kasutada patendivoliniku abi. Te peaksite meeles pidama, et spetsifikatsiooni sisu määrab, kas leiutis saab patendikaitse ning millise ulatuse ja kehtivusega väljaantud patendi (patendinõudlusega määratud) õiguskaitse on.

Iga leiutise kohta tuleb teha eraldi patenditaotlus.

Kui taotlus on juba esitatud, on teil aega 18 kuud see tagasi võtta, enne kui taotlus publitseeritakse. Publitseerimine teeb leiutise tööprintsipi teatavaks laiale avalikkusele. Enne seda kuupäeva hoiab iga patendiamet talle esitatud informatsiooni salajas. Riigi patendiametis töötavad eksperdid kontrollivad, kas teie taotlus vastab patentsuse kriteeriumidele. Patendiekspertis määrab, kas teie leiutis on uus ja omab leiutustaset ning koostab otsinguaruande. Otsinguaruandes viidatakse publitseeritud materjalidele, mida ekspert on pidanud oluliseks hindamaks, kas teie leiutis on uus ja ei tulene ilmselgelt juba teadaolevast.

Kui patendiamet teeb kindlaks, et teie leiutis on uus ja patendinõudlus nõuetekohane, saab taotleja teate positiivsest ekspertiisotsusest ning leiutis patendikaitse.

Lühiajaliste patentide ning kasulike mudelite taotluste puhul on kaitse saamise protseduur lühem ja lihtsam.

Patendikaitse taotlemise kohta põhjalikuma ja täpsema informatsiooni saamiseks pöörduge oma asukohariigi patendiametisse. Aadressid, telefoninumbriid ja veebiaadressid on toodud lisa A.

HANKIGE KAITSE

Kaitse taotlemine välismaal

Kui mõtlete, et peaksite võtma oma leiutisele kaitse ka välismaal, on kaks võimalust: kas taotleda patendikaitset igas riigis eraldi või kasutada mingit rahvusvahelist protseduuri, mis annab võimaluse ühe taotluse alusel taotleda kaitset mitmes riigis.

Euroopas

Euroopa patenditaotluse protseduur võimaldab saada õiguskaitse nendes Euroopa riikides, mis on Euroopa Patendiorganisatsiooni liikmesriigid.

Euroopa patenditaotluse võib sisse anda:

- liikmesriigi patendiametis;
- Euroopa Patendiameti (EPO) Müncheni, Haagi või Berliini harukontoris.

Kaitse saamise protseduur põhineb ühel avaldusel, mis on esitatud ühes Euroopa Patendiameti ametlikest keeltest: inglise, saksa või prantsuse keeles. EPO menetleb taotlust valitud keeles ning see võimaldab tõlkimiskulusid patendi väljandamiseni edasi lükata. Taotluses tuleb määrata maad, milles patendikaitset soovitakse. Pärast ekspertiisi annab EPO välja Euroopa patendi, mis igas määratud riigis on samaväärne selle riigi patendiga. Kui patent on välja antud, võib taotleja otsustada, kas hoida see jõus kõikides või ainult mõnes määratud riigis. Kui patendikirjelduse keel ei ole määratud riigis ametlikuks keeleks, siis tuleb selle riigi ametile esitada riigikeelne tõlge, vastasel juhul patent selles riigis ei kehti. Täiendava informatsiooni leiate Euroopa Patendiameti veebisaidilt (<http://www.european-patent-office.org>).

Kui tulevikus tekib **Ühenduse patendi** taotlemise võimalus, siis rakendub see kõikides Euroopa Ühenduse liikmesriikides.

Väljaspool Euroopat

Patendikoostööleping (PCT) on ülemaailmne kokkulepe, mis lihtsustab patenditaotluste sisseandmist ja menetlemist. Umbes 115 riiki on lepinguga ühinenud, sh enamik tööstusriike. Ühe rahvusvahelise taotluse alusel võite taotleda patendikaitset kõikides lepingu liikmesriikides.

Rahvusvahelises taotluses tuleb näidata need PCT liikmesriigid ("märgitud riigid"), milles soovite saada oma patendile kaitse. Rahvusvahelise patenditaotluse tegemine on võrdväärne nende märgitud riikide patendiametitesse patenditaotluse sisseandmisega. Kui märgitud riik on ka Euroopa Patendikonventsiooni liikmesriik, siis taotleja võib, aga Belgia, Küprose, Prantsusmaa, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Monako ning Hollandi korral on kohustatud valima Euroopa (mitte rahvusliku) patendikaitse.

PCT taotluse võib esitada liikmesriigi patendiametisse või kui riigis puuduvad kehtestatud turvapiirangud, siis WIPO-sse Genfis või Euroopa Patendiametisse kas Haagis või Münchenis. Täiendava informatsiooni leiate Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni veebisaidilt (<http://www.wipo.int>).

Välismaal patendikaitse taotlemise maksumus ja protseduurid on tähtsateks teguriteks, kui kaalute suundumist potentsiaalsetele eksporditurgudele. Enne tähtsate äriliste otsuste tegemist, sh enne kodumaise, Euroopa või PCT patenditaotluse tegemist, on igati soovitatav küsida nõu professionaalidelt.

HANKIGE KAITSE

Kaubamärgi registreerimine

Kuidas registreerida kaubamärk kodumaal

Kui te oma äritegevuses kasutate või kavatsete kasutama hakata kaubamärki, võite teha taotluse selle märgi registreerimiseks. Registreerimistaotluse võite teha kas enne kaubamärgi kasutuselevõttu või pärast seda. Üldjuhul tuleks registreerimistaotlus teha nii ruttu kui võimalik, et keegi teine ei saaks sama või sarnast märki registreerida enne teid. Registreerimisavaldus tuleb viia vastavasse kohalikku või regionaalsesse kaubamärgiametisse. Avaldusel peab olema kaitstava märgi kvaliteetne reproduktsioon, mis esitab täpsed värvid, vormid või ruumilise kujundi. Taotlus peab sisaldama kaupade ja/või teenuste loetelu, mille puhul on kavas seda märki kasutada. Vastuvõtmisel kantakse ametis avaldusele sisseandmise kuupäev ja seejärel teostatakse ekspertiis, mis otsustab märgi registreeritavuse.

Proriteedinõue

Eelmise kuue kuu jooksul Pariisi konventsiooni liikmesriigis tehtud taotluse alusel saab esitada proriteedinõude. See takistab kolmandatel osapooltel teie kaubamärgi registreerimist kuue kuu jooksul.

Oma kaubamärgi kasutamine

Kaubamärgi registreering võidakse tühistada, kui omanik seda märki ei kasuta. Seetõttu on tähtis kaupade või teenuste puhul näidata, et tegemist on registreeritud kaubamärgiga. Tavaliselt kasutatakse selleks tähist ® või TM kaubamärgi järel.

Peaksite võtma ühendust teie riigis kaubamärkide registreerimistaotlusi vastuvõtva ametiga, et saada taotlusblankett ja täpsemat informatsiooni muude vajalike dokumentide, protseduuride ja riigilõivude kohta. Selliste ametite nimekiri on lisas A.

Kaubamärgitaotlused välismaal

Siseriiklik kaubamärgitaotlus võib olla piisav, kui teie äritegevus on suunatud kodumaisele turule. Kui aga ajate äri Euroopas või mujal maailmas, on muid teile sobivamaid kaubamärgi kaitsmise võimalusi.

Euroopa Ühendus

Kui teie äritegevus toimub Euroopa piires, võiksite kaaluda Ühenduse kaubamärgi registreerimist Siseturu Ühtlustamise Ametis (OHIMis). **Ühenduse kaubamärgid** kehtivad ja on ühetaolise kaitse all kogu Euroopa Liidu territooriumil. Taotlused tuleb teha OHIMi poolt koostatud blanketil. Taotluse võib sisse anda kas liikmesriigi patendiametisse või OHIMi, mis asub Hispaanias Alicante, või saata postiga, kulleriga või faksi teel. OHIMi ülesandeks on taotlustele ekspertiisi tegemine (<http://oami.eu.int/>).

Väljaspool Euroopa Ühendust

Kui olete kaubamärgi omanik ja kaalute oma kaubamärgi kaitsmist rahvusvaheliselt, siis annab **rahvusvahelise registreerimise Madridi süsteem** teile võimaluse ühe taotluse alusel taotleda kaitset paljudes riikides, taotlus on ühes keeles ja ainult ühte ametisse, kõik lõivud saab maksta ühekorruga, ühes valuutas (Šveitsi frankides). Rahvusvaheline registreerimine on samasuguse mõjuga, kui igasse taotleja poolt märgitud riiki kaubamärgi registreerimistaotluse tegemine. Rahvusvahelise taotluse tegemiseks peab sama kaubamärk kodumaal olema registreeritud või selle registreerimise taotlus sisse antud. Madridi süsteemi kohta lisainformatsiooni saamiseks vt WIPO veebisaiti (<http://www.wipo.int/>).

Oma kaubamärgi registreerimine dokumenteerib teie õiguse sellele kaubamärgile ning lihtsustab selle märgi kasutamise keelamise teistele. Kaubamärgid, mida kasutate oma kaupade ja teenuste turustamisel, on nõudnud tavaliselt märkimisväärset aja- ja rahakulu. Nad võivad olla teie firma kõige väärtuslikumaks varaks – seetõttu on tähtis neid kaitsta!

HANKIGE KAITSE

Disaini registreerimine

Kuidas registreerida disaini kodumaal

Kodumaal disaini registreerimiseks taotluse tegemine on tavaliselt lihtne protsess. Koostatav taotlus peab vastama kehtestatud miinimumnõuetele:

- Taotleja peab olema registreeritava disaini valdaja st omanik. Valdajaks võib olla disaini autor või disaini loonud inimese tööandja, kui disaini loomine on toimunud tööalaselt (töölepingu või mingi muu kokkuleppe alusel).
- Disaini kohta võib taotluses esitada mitu vaadet, kuid need peavad sobima paljundamiseks.
- Ühe taotlusega võib kaitsta rohkem kui üht disaini, juhul kui need objektid kuuluvad samasse rahvusvahelisse disainiklassi.

Te peaksite võtma ühendust teie riigis disainide registreerimistaotlusi menetleva ametiga, et saada taotlusblankett ja täpsemat informatsiooni muude vajalike dokumentide, protseduuride ja lõivude kohta. Selliste ametite nimekiri on lisas A.

Proriteedinõue

Eelmise kuu kuu jooksul Pariisi konventsiooni liikmesriigis tehtud taotluse alusel saab esitada prioriteedinõude.

Disainikaitse saamine välismaal

Õppige tundma võimalusi, mis on tööstusdisainide kaitsmiseks teistes Euroopa riikides ja mujal.

Euroopa Ühendus

Kui teie turg on Euroopa Ühenduse piires, peaksite kaaluma disainikaitse saamist kõigis EL liikmesriikides ühe taotluse alusel OHIMile.

Väljaspool Euroopa Ühendust

Kui teie turg asub väljaspool Euroopa Ühendust, peaksite teadma võimalusi, mida pakub disaini kaitsmise rahvusvaheline protseduur, mis on loodud **Haagi kokkuleppe** baasil. Andes Genfis WIPO-sse sisse üheainsa rahvusvahelise taotluse, võite saada kaitse mitmes Haagi kokkuleppega ühinenud riigis.

Tavaliselt registreeritud disaini publikseeritakse registreerimisel. Siiski võib olla teile kasulik, et teie disaini publikseerimine lükatakse edasi. Näiteks Ühenduse disaini registreerimistaotluste korral võib publikseerimist edasi lükata kuni 30 kuud ja teie looming jääb salajaseks seni, kuni olete valmis seda avaldama. Oma riigi patendiametist saate täpsema informatsiooni.

HANKIGE KAITSE

Autoriõigus

Autoriõiguse kaitse saamine

Põhimõtteliselt tekitab teose loomine ühtlasi autoriõiguse, mis eksisteerib seejärel loomingu materiaalse väljendusena. Kaitse saamiseks pole vaja formaalse registreerimise protsessi. Siiski mõnede riikide seadused võimaldavad tööde registreerimist ja on maid, kus registreering on rikkumise korral kohtus esmapilgul usutavaks tõendiks. Seetõttu küsige oma riigi kompetentsest ametist, kuidas toimida. Ametite nimekiri on lisas A.

Kaitse nõudmine

Pidage meeles, et on vajalik oma teoses näidata, et teos on kaitstud autoriõigusega. Tähistuses peab olema selgelt välja toodud, kellele kuulub autoriõigus ja mis kuupäevast alates seda nõutakse. Tavaliselt kasutatakse tähistuseks rahvusvaheliselt tunnustatavat sümbolit©.

Õiguste loovutamine

Autoriõiguste loovutamine võib toimuda autori kõikide õiguste osas või ainult autori mõne õiguse osas. Esimene või järgnev autoriõiguse omanik võib anda teistele loa oma tööde kasutamiseks, jäädes ise omanikuks.

Eelnevalt autoriõigusega kaitstud materjali kasutamine

Teie teos võib olla teiste teoste edasiarendus. Seetõttu tuleb teil autoriõigusega kaitstud materjali kasutamiseks küsida luba. Tavaliselt pööratakse loa saamiseks otse autoriõiguste omaniku poole. Siiski on olemas ka mitmed sellised organisatsioonid, mis esindavad autoriõiguste omanike huve kollektiivselt ja mis annavad kasutajatele loa nende omanike teoste kasutamiseks tasu eest. Esitamisõiguste ühing on kollektiiv, mis tegeleb heliteostega, kogudes tasu heliloojate, tekstiautorite, lauluautorite ja muusikaprodutsentide nimel, nende muusika avaliku esitamise või ülekandmise eest. Täpsema informatsiooni saate otse sellistest organisatsioonidest.

HANKIGE KAITSE

Originaalteose loojana peate suutma tõestada, millal on teos valminud ja seeläbi teie autoriõigus tekkinud. Üks võimalus selle tõestamiseks on teose ühe koopia deponeerimine tunnustatud asutusse, nt pank, advokaadi või notari juurde sel viisil, et fikseeritakse deponeerimise kuupäev ja kellaeg. Teine võimalus on teose saatmine endale tähitud saadetisena (ümbrikule lüüakse tempel saatmise kuupäevaga) ja kättesaamise järel selle säilitamine kinnises ümbrikus, mis tõestab teose eksisteerimise sel kuupäeval ja kellaajal.

INTEGREERI IO OMA STRATEEGIASSE

Mida arvestada IO strateegia koostamisel

- Millist immateriaalset vara teie organisatsioon omab?
- Kas see on piisavalt kaitstud?
- Millised immateriaalsed varad on väärtuslikud ja vajavad kaitset ning millised mitte?

IO strateegia tähtsus

IO strateegial võib olla firma edus oluline tähtsus pika aja jooksul. Õigesti rakendatult võib strateegia olla väärt sadu miljoneid ja seda vaid suhteliselt tagasihoidlike kulude vastu. Teisest küljest võivad aga eksimused selles valdkonnas osutada usumatult kulukaks, nt olulise innovatsiooni kaitsmata jätmine.

Organisatsiooni T&A strateegia ei saa lähtuda üksnes teaduslikest kaalutlustest. Igal organisatsioonil on erinevad eesmärgid ja seetõttu peab strateegia olema kujul, mis soodustab nende eesmärkide saavutamist. IO tähtsus konkurentsieelse saavutamisel sõltub organisatsiooni tegevusvaldkonnast, tema äristrateegiast ja võrdlusest konkurentide strateegiatega. Patentide tähtsus on olulisim valdkondades, kus leiutist on lihtne kopeerida. Teistel juhtudel võib olla efektiivsem teistsugune lähenemine, nt ärisaladuse ja esimesena turulejõudmise eeliste ärakasutamine.

Kaitstes uute toodete või teenusteni viinud innovatsiooni õigel viisil, ei ole see ainult kaitse firma konkurentide vastu, vaid võimaldab IO litsentsimise abil liikuda turgudele, kuhu firma oma jõududega ei läheks.

IO strateegiad on seetõttu organisatsiooniti erinevad ja pole olemas optimaalset, mida järgida. Suurtel ettevõtetel on tihti piisavalt rahalisi vahendeid, et järgida strateegiat, mille puhul taotletakse ja hoitakse jõus suurt hulka patente. Enamiku alustavate ettevõtete puhul on vastupidi: mahuka patendiportfelli loomine ja arendamine võib osutada võimatult kalliks. Siiski võib alustav ettevõtte, kes saab aru IO strateegiate põhiprintsiipidest ja varase planeerimise tähtsusest, koostada minimaalseid kulutusi nõudva IO strateegia ja saada väärtusliku IO portfelli omanikuks. Väikefirma jaoks on võtmelise tähtsusega keskenduda kõigepealt ühele

või mõnele "kroonijuveelpatendile". Selleks peaks firma kasutama ekspertide abi, et teha kindlaks firma toodete või teenuste seas innovatsiooni jaoks võtmelise tähtsusega elemendid. Seejärel võib asuda nende kaitsmiseks sobivaimate IO kaitseviiside väljavalimisele, arvestades arenduskulusid, toote eluiga, konkurentide strateegiaid jms.

Põhiprintsiibid tõhusa IO strateegia loomiseks on järgmised: kõigepealt tuleb paika panna mehhanism firma varade nende elementide väljavalimiseks, mida saab kaitsta, siis uurida võimalikke kaitsetüüpe ning rakendada sobivaim.

IO strateegia parim praktika

- Looge oma organisatsioonis teadlikkus IO strateegia tähtsusest.
- Hoidke uut tehnoloogiat saladuses kuni on konsulteeritud ekspertidega.
- Kindlustage, et IO strateegia on äristrateegias juhtivaks elemendiks.
- Kasutage IO-t oma toodetele ja teenustele väärtuse lisamiseks.
- Omage kontrolli oma praeguse ja tulevase IO üle.
- Vaadake määratud tähtaegadel üle oma IO portfelli, et jätta kaitse alla kaasaegne tehnoloogia ja loobuda vananenud tehnoloogia kaitsest.
- Tehke turu-uuringuid ning analüüsige konkurentide IO-t, et vältida rikkumisi ja võimalusel tulla välja parema lahendusega.
- Kaitske oma positsiooni õiguste rikkumise korral.

INTEGREERI IO OMA STRATEEGIASSE

IO portfelli tähtsus

Tugevus IO alal ei ole tähtis üksnes edu saavutamiseks turul, vaid on ka oluline firma väärtuse hindamisel.

Parim praktika väärtusliku patendiportfelli loomisel

- **Arhiveerige**

On soovitatav, et kõigi uuringute puhul säilitataks leiutamise arhiivimaterjale. Nendes materjalides peaksid sisalduma kõik abistavad andmed ja põhimõttelised ideed. See informatsioon tuleb sisestada samaaegselt tehtava tööga, mitte tagantjärele. Kasutada tuleks kustutuskindlat kirjutusvahendit ja iga sissekande peaks kinnitama oma allkirja ning kuupäevaga isik, kes ei ole arendustööga otseselt seotud. Seda tõendusmaterjali võib kasutada leiutiste prioriteedivaidlustes, kohtuvaidlustes või konkurendi patendi kehtetuks tunnistamiseks.

- **Kirjeldage leiutised**

Looge reeglistik, et töötajad täidaksid oma saavutuste kohta „Leiutisest teatamise vormi“. Sellel vormil tuleks kirja panna leiutise üksikasjad: kes ja kuidas on selle leiutise teinud, milline on võimalik kasutusala ning rakendused.

- **Tehnoloogiaseire**

Kindlustage, et firma oleks kursis oma tegevusala uudistega. IO põhjalik uuring aitab firmal otsustada, kas mingil uurimissuunal on piisavalt perspektiivi. Samuti on võimalik tellida tehnoloogiaseire teenuseid, mis võimaldavad firmadel pidevalt jälgida konkurentide tegevust.

- **Kindlustage õiguste üleminek**

Looge selge reeglistik ja protseduurid, kuidas määrata õiguste omanik ning vormistada õiguste üleandmine. Lepingud töötajate või välis-ekspertidega peavad selgelt määratlema IO õiguste omaniku. Teadusasetused peaksid nt omama reeglistikku ja lepinguid, mis hõlmaksid peale teadustöötajate ka tudengeid, ning määratleks õppe-, uurimis- või koolitustöö käigus tekkinud IO omaniku.

- **Tehke taotlused õigeaegselt**

Patenditaotlused tuleb parima kaitse saamiseks teha õigeaegselt. Leiutised tuleb ära tunda varases staadiumis (vt lõik Arhiveerige), mis tagab patenditaotluste ettevalmistamise ja esitamise enne leiutise avalikustamist konverentsidel, messidel või teadusajakirjades.

- **Regulaarselt ja kriitiliselt vaadake portfell üle**

Kindlustage, et raha ei raisataks sellise IO jõus hoidmiseks, millega seotud tooted/teenused enam sellist kaitset ei vaja.

Patendikaitse eelised väga konkurentsitihedal turul

■ NÄIDE ELUST: HELMED SPINE IMPLANTS S.A.

ETTEVÖTTE ANDMED

Firma	HELMED SPINE IMPLANTS S.A.
Asukoht	Kreeka
Ärivaldkond	Meditsiinitarbed/seljaimplantaadid
Äritegevus	Seljaimplantaatide & neurokirurgia vahendite levitamine
Töötajate arv	7
Aastakäive	2 500 000 €

ETTEVÖTTE LUGU

Helmed asutati kahe teadlase poolt Thessalonikis (Kreekas) aastal 1992. Firma eesmärgiks oli rahuldada turu järjest kasvavat vajadust kõrgtehnoloogiliste seljaimplantaatide osas. Asutamise ajal oli see äri küllaltki innovatiivne ja Helmed oli esimene firma Kreekas, kes alustas tööd selles tundmatus ja riskantses sektoris. Tänu mitmetele teaduslikele avastustele uute materjalide alal ning järjest suurenevatele T&A tegevuse kuludele, tekkis nii Kreekas kui ka välismaal mitmeid seljaimplantaatide sektoris tegutsevaid firmasid.

Helmed on välja töötanud mitut tüüpi implantaate, enamik neist patentidega kaitstud, kuid firma põhitegevuseks on siiski teiste firmade toodete müük, mitte oma firma patenteeritud implantaatide massiline tootmine ja müük. Kuigi viimatimainitu on firma üheks peamiseks strateegiliseks eesmärgiks.

Viimase kolme aasta jooksul on firma Helmed finantsaruanded näidanud käibe kasvu rohkem kui 15% aastas. Äriedu kõrval on ohumärgiks, mille üle peaks tõsiselt mõtlema, firma täielik sõltuvus seljaimplantaatide valdkonnast, mis annab üle 90% käibest.

Firmas töötab 7 inimest, kellest neljal on teaduskraad ja üks vastutab T&A tegevuse eest. Helmed ei kasuta mingit eelnevalt kehtestatud IO juhtimise protseduuri, nagu selleks on tavaliselt IO strateegia. Samuti puuduvad firmal spetsiaalsed lepingud töötajatega ning laboratooriumis puudub reeglistik, mida peaks tootearenduses järgima. Lisaks pole firmajuhid kunagi kasutanud mingeid võimalusi patentide strateegilise või majandusliku väärtuse hindamiseks ega kaalunud uute toodete puhul muude kaitsevõimaluste kasutamist. Nagu enamik VKE-dest, on Helmed tõsisest raskustest oma toodete turustamisel ja ei suuda finantseerida turu-uuringute tellimist enne uute toodete väljalaskmist.

Kreeka seljaimplantaatide sektori üheks iseloomustavaks tunnusooneks on selles tegutsevate ettevõtete suuruse märkimisväärne erinevus. See on loonud tugeva konkurentsirive ning asetanud Helmedi nõrgemate firmade hulka, kuigi tema turuosa on peaaegu 10%, väärtusega üle 350 000 €. Konkurendi toote kopeerimine on selles ärisektoris levinud praktika ja Helmed teab, et tema tooteid on kopeeritud vähemalt neljal korral, nii Kreeka kui ka välismaiste (Saksamaa, Prantsusmaa, USA) firmade poolt. Helmedi juhid on veendunud, et ainult patendisüsteem võib anda tehnoloogia omanikule piisava kaitse. Mõnikord tuleb siiski kulutada rohkem raha ning parandada äristrateegiat, et saada täit kasu patendikaitsest.

Patendikaitse eelised väga konkurentsitihedal turul

Helmed võitis hiljuti kohtuvaidluse Saksamaa firma vastu, kes kopeeris ühte nende patenti, ja selle firma esindaja on nüüd lõpetanud kopeeritud toote müügi Kreekas. Siiski on Helmedi juhid endale teadvustanud, et situatsioonis, kus ka paljud teised välismaised firmad võivad kopeerida Helmedi patente, ei ole firmal piisavalt raha, et alustada kohtuprotsesse kõigi rikkujate vastu.

Patendi taotlemise ajal oli firmal suurepärase koostöö Kreeka Tööstusomandi Organisatsiooniga, kes abistas patendinõudluse koostamisel. Firma eelistaks kaitse saamisel lühemat protseduuri ja tema arvates ongi kõikide patendisüsteemide kaasasündinud nõrkuseks just liigne ajakulu.

Helmedi juhtide arvates on üks kõige raskemaid ülesandeid IO juhtimisel just kriitilise tähtsusega tähtaegade jälgimine, nii kogu patenteerimise protseduuri ajal kui ka kõikide oma patentide iga-aastaste pikenduslõivude maksmiseks. Seetõttu on Helmed teinud selle ülesandeks patendivolinikele Euroopas, mis on samuti tõstnud iga-aastaseid T&A kulusid.

Firma potentsiaali tõstmiseks oskusteabe ja tehnoloogiasirde alal valiti Helmed hiljuti Thessaly Tehnoloogiapargi inkubaatori üürnikuks. Sellest sõltumatult püüab Helmed pidevalt vähendada T&A kulusid, osaledes siseriiklikes ja rahvusvahelistes T&A projektides ning arendades koostööd mitmete konsultatsioonifirmadega.

Kuigi Helmed on innovatiivne firma, pole ta siiski siiani suutnud oma intellektuaalomandist rahalises mõttes täit kasu saada, rakendades klassikalisi kaitsemeetodeid nagu patendid ja vaikimislepingud. On ilmne, et puudu jääb firma IO poliitika integreerimisest innovatsioonistrateegiaga. Helmedil puudub potentsiaal turu-uuringute korraldamiseks, toodete patenteerimise tulususe hindamiseks ja isegi uue toote äriplaani koostamiseks.

Konkurendi toote kopeerimine on meditsiiniliste implantaatide sektoris väga levinud. Selleks, et saada oma toode kiiresti turule ning säästa raha, muutsid firmajuhid oma IO poliitikat ning otsustasid salastada oma tootearenduse ning asuda patenti kaitsma alles vahetult enne uue toote turulelaskmist.

Põhiline järeldus on, et konkurentsitihedas keskkonnas, kus konkurentide firmad võivad olla kordi suuremad, on VKE-l väga raske toime tulla isegi juhul, kui VKE tooted on IO kaitse all. Sellistel aladel töötavad VKE-d võiksid olla edukamad, kui integreeriksid IO poliitika oma innovatsioonistrateegiaga ning valiksid ja kasutaksid läbimõeldult olemasolevaid kaitseviise ja rahalisi vahendeid. Mõned võimalused selleks pakub välja käesolev juhend.

KASUTAGE IO INFORMATSIOONI

IO – hinnaline infoallikas

Peale selle, et intellektuaalomand on tähtis vahend oma T&A ja äriõiguste õiguskaitseks, on intellektuaalomand VKE-te jaoks ka kasulikuks infoallikaks. Näiteks sisaldavad patendikirjeldused tähtsat tehnilist informatsiooni. Patendid ja disainid näitavad ka uusi innovatsioonisuundi. Patendikirjandus on seetõttu efektiivseks vahendiks vältimaks asjatut paralleelset tööd sama lahendusega toote või uuringu tegemiseks. Samuti võimaldavad patendi- ja kaubamärgitaotlused heita pilku konkurendi turustrateegiale. Kokkuvõttes on IO informatsioon väärtuslik firma tegevuse kõikides tegevusvaldkondades: uurimistöös, tootearenduses, tootmises, kommertsialiseerimisel ja üldises juhtimises.

Patendis antav Informatsioon

Paljudel juhtudel pole patendidokumentis leiutise kohta antav informatsioon varem avaldatud. Taotleja on kohustatud andma oma leiutise kohta täieliku kirjelduse, mida pole võimalik mujal üldse avaldatud või pole avaldatud nii üksikasjalikult. Patendidokument kirjeldab leiutist selgelt ja täielikult, toob näited tööstuslikust kasutamisest ja annab ülevaate tehnika kontekstist - st teistest patentidest samal alal. Samuti võimaldab teada saada leiutaja ja patendiomaniku andmed. Eksisteeriv patendiklassifikatsiooni süsteem hõlbustab kindla tehnikaala patentide leidmist.

Patendiinformatsiooni allikad

Tänapäeval võib patendiinformatsiooni saada avalikest andmebaasidest ja tasuliste teenuste pakkujatel. Enamike riikide patendiametitel on oma veebilehed, mille kaudu saab tasuta juurdepääsu riigi patendiandmebaasidele. Sarnaselt riikide teenustele, on Euroopa Patendiametil (EPO) oma internetiteenus nimega esp@cenet (<http://ep.espacenet.com/>). See teenus annab tasuta informatsiooni rohkem kui 60 maa patentide kohta. Esp@cenet sisaldab üle 40 000 000 dokumendi, millest enamikul on bibliograafilised andmed, patendi täistekst ja joonised. Teisteks tähtsateks avalikeks andmebaasideks on USA patentide täistekstide ja patendikirjelduste piltide andmebaasid, mida pakub Ühendriikide Patendi- ja Kaubamärgiamet (USPTO) (<http://www.uspto.gov/>).

Samuti pakuvad patendiandmebaase kommertsfirmad. Mõned neist pakuvad lisaks patendiinformatsioonile ka teadusandmeid, teavet litsentsimisest, äriinformatsiooni aruandeid jms. Näiteks on tuntumad kommerts-teenuste pakkujad Derwent, Delphion Research Intellectual Property Network, Dialog, Questel-Orbit Group ja STN International.

Patendiinformatsiooni kasulikkus

Patendiinformatsiooni allikaid tuleks organisatsioonidel tingimata kasutada uurimis- ja arendustöös järgmistel eesmärkidel:

- üldise tehnikataseme teadasaamiseks;
- uute ja eesrindlike tehnoloogiate leidmiseks;
- uurimistöö jaoks viljakate alade leidmiseks;
- alade leidmiseks, milles uurimistöö tegemine oleks raiskamine, nt oleks juba tehtu kordamine, sellel alal domineerivad pikaajaliselt teised firmad jms;
- patentide uurimine juriidilisel otstarbel nt võimaluste osas patendikaitsest mööda minna;
- võimalike konkurentide või partnerite leidmiseks;
- tehnoloogiastiirde- või litsentsimisvõimaluste leidmiseks (sisse või välja).

Probleemid patendiinfo kasutamisel

Patendiinformatsiooni laialdast kasutamist takistavad kaks põhilist tegurit:

1. Teadlased ja insenerid pole teadlikud patendidokumentides leiduvast väärtuslikust informatsioonist.
2. Patendikirjanduse kasutusprobleemid, mis johtuvad dokumentide suurest arvust ja erinevatest keeltest, milles need dokumendid on. Seetõttu on tähtis, et tähtsad investeerimisotsused baseeruksid ekspertide poolt teostatud uuringute tulemustel.

KASUTAGE IO INFORMATSIOONI

Muud infoallikad

Peale patendiandmebaaside eksisteerivad ka muude IO vormide (nt kaubamärkide ja disainide) andmebaasid. Suurem osa riikide ametitest pakub kodumaistele andmebaasidele tasuta juurdepääsu. Rahvusvahelisel tasemel pakub näiteks OHIM (Siseturu Ühtlustamise Amet), kelle ülesandeks on registreerida Euroopa Ühenduse kaubamärke ja disaine, oma vastavaid andmebaase tasuta. Samuti annab WIPO (Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsioon) võimaluse otsida rahvusvahelisi kaubamärke ja disaine. Kaubamärkide tasulisi andmebaase pakub nt Questel-Orbit Group.

Tehnoloogiaseire teenused

Need teenused võimaldavad olla kursis väljavalitud tehnikaala informatsiooniga. Selliseid teenuseid võivad pakkuda riikide patendiametid või muud organisatsioonid.

Tehnoloogiaseire teenuse kasutamine võimaldab firmal (näiteks):

- määrata kindlaks tehnikatase, olla kursis huvipakkuvate trendide ja arengutega;
- jälgida konkreetse tehnoloogia arengut;
- saada regulaarselt uut patendiinformatsiooni, mis on välja valitud vastavalt firma huvile etteantud sektoris;
- saada ideid innovatsiooniks ja tehnoloogia kaasajastamiseks;
- planeerida mistahes T&A tegevust;
- määrata oma toodete ja tootmisprotsesside patenteerimise tõenäosus;
- leida lahendus konkreetsele tehnilisele probleemile;
- uurida konkurentsitingimusi konkreetset tehnika- või ärialal;
- otsida tehnoloogiat, mis on saadaval litsentseerimiseks;
- hinnata litsentsilepingut;
- leida tehnoloogiaid, mis on vabalt kasutatavad;
- vältida mujal tehtud uurimuste kordamist;
- leida tuntud tehnoloogiale uus kasutusviis;
- kontrollida, kas keegi võiks rikkuda patenteeritud tehnoloogiat.

SOOVITUSED JA ETTEPANEKUD ORGANISATSIOONIDELE:

1. Enne uue T&A projekti alustamist, teostage publitseeritud patendidokumentide otsing, et saada selgeks, mis on juba teada ja tuntud.
2. Uurige patendidokumente tootmisprobleemidele võimalike lahenduste leidmiseks.
3. Kui plaanite uue toote tootmise alustamist, peaksite kõigepealt kontrollima, kas eksisteerib mõni kehtiv patent, mis võiks teid takistada.
4. Kui teil puuduvad ressursid või kogemused oma patenteeritud toote väljalaskmiseks ja turustamiseks, peaksite kaaluma oma IO õiguste üleandmist või litsentseerimist kellelegi teisele, et kasutada oma leiutist maksimaalselt.
5. Kasutage patendidokumentide otsingut potentsiaalsete litsentsi- ja äripartnerite leidmiseks.

SAAGE TULU OMA IO ÕIGUSTEST

Sissejuhatus IO kommertsialiseerimisele

Teie intellektuaalomand, kas siis patent, disain või muu IO vorm, kujutab endast investeringut, millest loodate kasu saada. Seetõttu on innovatsiooniprotsessi otsustavaks etapiks leiutise muutmine turustatavaks tooteks, mis annaks müügitulu ja oleks kasumlik.

Investeeringuid IO-sse tehakse sellesse kätkeatud potentsiaalse väärtuse tõttu. IO omanik peab selle potentsiaali muutma reaalseks tuluks. IO väärtus sõltub selle oskuslikust kasutamisest. Kui rakendate oma IO kommertsialiseerimisel süsteemset lähenemist, kindlustate IO-le investeeringute tasuvuse.

Algusest peale peab olema selge, et väärtusliku IO loomisel on mitmed otsustava tähtsusega edufaktorid. Edufaktoriteks on näiteks:

- Innovatsiooni ja tehnoloogilist T&A ei tohi käsitleda lahus kommertsturu reaalsest toimimisest. Tehnikaalast leiutist tuleb alati hinnata turutingimuste või tema kommerts-väärtuse alusel.
- IO loomist ja kaitsmist tuleb tasakaalustada samaväärsete pingutustega kommertsialiseerimisel.
- IO edukas rakendamine kasusaamiseks vajab organisatsioonis kompetentset ja vastutustundlikku isikut, kes pööraks pidevalt tähelepanu IO portfelli juhtimisele.

Ettevõttes tuleb paika panna ka mitmed muud asjad, kui soovitakse saavutada tõeliselt häid tulemusi:

- tõstke teadlikkust IO rollist;
- saavutage organisatsioonis ühesugune arusaamine;
- looge näitajad IO hindamiseks;
- looge hindamise meetoodika;
- kasutage kogemustega nõuandjaid.

Kommertsialiseerimise valikud

Kui ettevõtte, kes töötab välja või volitas kedagi välja töötama uut lahendust ja omab tekkinud IO-t, kuid pole ise võimeline neid tulemusi ellu rakendada, siis on olemas mitmeid teisi meetodeid, mida võib kasutada. Need on:

- Uue ettevõtte loomine IO-ga kaetud toodete ja/või teenuste ekspluateerimiseks (st tootmiseks, turustamiseks).
- Ühisettevõtte loomine või koostöölepingu sõlmimine juba eksisteeriva sobiva ettevõttega.
- IO õiguste litsentsimine juba eksisteerivale ettevõttele või muule üksusele, kes on suuteline neid ekspluateerima.
- IO müümine.

Selleks, et otsustada, milline neist valikutest on parim, tuleb iga varianti analüüsida, võttes arvesse, milline on:

- IO tähtsus ja tugevus nii tehniliselt kui ka äriliselt;
- turusituatsioon;
- teie finantsituatsioon;
- teie kogemus ja oskused.

SAAGE TULU OMA IO ÕIGUSTEST

Koostöö ja litsentsimine

Omatavate IO õiguste täielik ning otsene rakendamine oma firmas või ühisvõttes pole eri põhjustel alati võimalik. Innovatsiooni tulupotentsiaali ärakasutamiseks kaalub IO omanik sellistel juhtudel tavaliselt litsentsimist.

Litsentsimise kasuks otsustamisel on olulised järgmised tegurid:

- raha laekumise kiirus;
- IO-l põhineva tehnoloogia edasiarendamine;
- tehnoloogia jääb ettevõtte tegevuse põhisuunast või huvifäärist väljapoole;
- toode ei ole ekspordikõlblik, näiteks tootmismahu, normatiivsete erinevuste, välisurgudel ärikogemuse puudumise tõttu;
- toote kommertsialiseerimiseks napib aega ja vahendeid.

Sobiva litsentsipartneri leidmiseks on tähtis põhjalike ja hoolikate uuringute läbiviimine. IO omanik peab olema kindel, et partneril on kogemused, vahendid ja tahe antud toote või teenuse ekspuaterimiseks. Alustada võib näiteks kokkuleppega, millega potentsiaalse litsentsiaadile antakse võimalus uurida turgu ning sellega veenda IO omanikku, et võib oodata viljakat partnerlussuhet. Seejärel sõlmitakse litsentsileping.

Litsentsimine:

- Litsentsileping on kokkulepe, milles lepinguliselt on vormistatud tehnoloogia kasutamise õigus.
- Litsentsilepinguga ei kaasne IO õiguste üleminek, õiguste omanik võib seada litsentsiaadile piiranguid ja kohustusi.
- Koostöö T&A ja litsentsimise alal pakub paremaid väljavaateid ressursside ja info koondumiseks ning IO kiireks muutmiseks eriti kvaliteetseteks toodeteks. Veelgi enam, see annab võimaluse ühiste oskuste ja tehnoloogiate baasil siseneda turgudele, mis vastasel juhul oleksid ligipääsmatud.
- Litsentsimine tehnoloogiasirde lepingu osana on mõttekas juhtudel, kui ettevõtte on arvestatav partner pikaajalise koostöö perspektiivis.

Tuleb meeles pidada, et litsentsimine on kahe-suunaline protsess ning võib sisaldada mistahes IO õigusi. Litsentsilepingute tingimused ja tähtajad sätestatakse läbirääkimistega iga juhtumi puhul eraldi.

Kuna litsentsidel on eriti oluline osa kõrgtehnoloogiliste firmade tegevuses, on tähtis, et ettevõttes selliste otsuste tegijad tunneksid litsentsimise aluseid ning litsentsilepingutega teostatavaid strateegiaid.

Kasutatakse eri tüüpi litsentse. Mõned üldised põhimõtted on rakendatavad kõigis litsentsides, samas kui teised küsimused tõstatuvad ainult konkreetset tüüpi litsentsides.

Patendikaitse ja tehnoloogiaseire tähtsus konkurentsivõimes

■ NÄIDE ELUST: SPECCHIO PIUMA S.A.S

ETTEVÖTTE ANDMED

Firma _____ Specchio PIUMA S.A.S

Asukoht _____ Itaalia

Ärivaldkond _____ *Sisearhitektuur* - ruumisäästlikud lahendused arhitektile, ehitajale, „osavate kätega“ kliendile.

Teatrilahendused - taaskasutatav, kohaldatav, terviklik rekvisiitide ja tehniliste abivahendite ladu etenduste jaoks. Kliendi soovi järgi projekteeritakse kergest ja vastupidavast materjalist lavapinnad, mida on lihtne transportida ja paigaldada.

Pakendamise - täielikult taaskasutatav süsteem, universaalne, monoliitne ja kerge, kasutatakse hoiustamiseks ning transpordiks.

Näituseboksid - kavandatakse ja toodetakse näitustele ja messidele.

Äritegevus _____ *Nõustamine*: ettevõtte suudab edukalt vastata mistahes disaini ja tootmist puudutavatele küsimustele, pakkudes hulgaliselt loomingulisi ja hinnalt soodsaid lahendusi.

Disain: firmale teeb töid arvuti abil projekteerivate (CAD) joonestajate, arhitektide ja disainerite võrk, kes kavandab tooteid, uurib materjale ning töötab välja ressursside ja ruumi maksimaalse ärakasutamise võimalusi.

Müük: otsene kontroll tootearenduse iga etapi üle alates toote kontseptsioonist kuni kvaliteedi tagamiseni ning lõpetades müügiga.

Töötajate arv _____ 6

Aastakäive _____ 450 000 € (2002)

ETTEVÖTTE LUGU

Alates asutamisest 1993. aastal on ettevõtte kasutanud kaubamärgikaitset, et luua firmale hea maine ja atraktiivne kuvand. Kaubamärgiga on kaitstud firma logo ja nimi ning uute toodete müüginimed. Kaubamärgid on loonud SPECCHIO PIUMA'le hea maine „hinnalises“ turunišis.

SPECCHIO PIUMA pakub ettevõtetele nõustamisteenuseid disaini, tootmise ja müügi alal. Asudes Rooma lähedal Aprilias, suudab ta edukalt ühendada innovatiivse tehnoloogia ja kunstnike oskustel põhineva tootmise. Need kliendid, kes varem ei leidnud oma konkreetsetele vajadustele sobivaid tooteid, on ettevõtte nutikad ja uuenduslikud lahendused tänulikult vastu võtnud. Tihedas koostöös klientidega ning kasutades meisterlikult kaasaegseid tehnoloogiaid ning kunstkäsitöö oskusi, toodab ettevõtte tellimuste põhjal tooteid, mis edukalt rahuldavad klientide spetsiifilisi vajadusi.

Patendikaitse ja tehnoloogiaseire tähtsus konkurentsivõimes

Alati tehakse eeluuringud ja äriplaanid. Kõigile väljatöötatud lahendustele järgneb aktiivne müügitgevus. Paremaks turustamiseks ning kulu- de kärpimiseks kasutatakse alati ühissettevõtlust ja partnerlussuhteid.

Tehnoloogiline keskkond on dünaamiline, seetõttu osaletakse konkurentide ja nende tegevuse jälgimiseks rahvusvahelistel üritustel, näitustel, turu-uuringutes, arendatakse avalikke suhteid. Ellujäämise turukonkurents tagab tehnoloogiline innovatsioon, firma oma teenuste, partnerluse ja ühissetevõtluse rakendamine, kokkuvõttes - tugeva innovatsioonipoliitika olemasolu ettevõttes. Rakendatav strateegia on rangelt ühendatud ettevõtte poolt väljaarendatud ja pakutavate kliendikesksete lahendustega. Iga „tavapärasest erinevat“ tegevust käsitletakse kui T&A-t. Muu T&A alane tegevus on tihedalt seotud kvaliteedi parandamisega ja innovatsiooni juurutamisega viimase 10 aasta jooksul väljatöötatud tüüp- toodetes.

Töötajate otsustusõigus ja varem omandatud kogemused võimaldavad hea koostöö tarne- ahelasse kaasatud klientidega. Ettevõttesiseses teadus- ja arendustegevuses tagab konfident- siaalsuse töötajate piiratud arv.

Ettevõtte eesmärk on säilitada innovatsiooni tase, mis on saavutatud rakendades meetmeid IO kaitseks.

Pakkudes igale kliendile tema vajadustele kohan- datud originaalseid lahendusi on ettevõtte alati kasutanud kaubamärke väljatöötatud toodete või lahenduste tähistamiseks.

SPECCHIO PIUMA on sisse andnud kaks patenditaotlust oma originaaltoodete kaitseks. Ettevõtte kavatses jätkata IO kasutamist, et kaitsta koostöös tööstuspartnerite või klientidega loodud lepingulise T&A tulemusi.

Patendikaitse on väga oluline uuenduslikele kõrgtehnoloogilistele lahendustele. Pidevalt lisanduvate uuenduste puhul, kus õigeaegne turustamine on palju tähtsam tehnoloogilisest lõpptulemusest, võib patendikaitse olla mõningaid puudusi. Patendis sisalduva strateegilise tehnilise informatsiooni avalikustamine võib anda kolman- datele isikutele võimaluse sobivate täienduste või muudatuste kasutamisega vähendada antud leiutise tähtsust. Seetõttu eelistab ettevõtte kasutada autoriõigusest tulenevat kaitset, eriti disaini- mahukate lahenduste puhul.

IO kõigi aspektide ja protseduuride juhtimiseks kasutatakse professionaalset üksust. Algusest peale hinnatakse igat IO kaitse alast tegevust üheskoos professionaalsete nõustajatega.

Ettevõtte ühendab firmasiseses äriteabe oma innovatsiooni tulemustega, kasutades seejärel IO kommertsialiseerimist toodete eripära esile- tõstmiseks.

PANGE OMA IO ÕIGUSED MAKSMATA

Pidage meeles, et kuigi IO õigused annab riik, peab õiguste omanik ise tagama, et tema õigusi ei rikutaks, ja kui rikutakse, siis valima sobiva getutsemisviisi.

IO õiguste maksmapanemine on vajalik seetõttu, et inimesed ei tunnista alati teiste õigusi. Rikkumised vähendavad teie raske tööga saavutatud turuosa väärtust ja halva kvaliteediga jäljendused hävitavad kiiresti teie brändi maine turul. Kui keegi rikub teie IO õigusi, st kasutab neid teie loata (ning puudub seadusesäte, mis lubaks sellist kasutamist) on teil seadusega tagatud võimalus asi kohtusse anda, taotledes näiteks kasutamise keelamist ja kahjutasu.

Mõningatel juhtudel võib vaidlustamismenetlus toimuda ka tööstusomandiameti juures, kui vastava riigi seadus näeb ette, et nimetatud ametid võivad alternatiivina kohtutele tegutseda õigusmõistja rollis. Vaidlustamine on võimalik nii enne kui pärast tööstusomandi objektile kaitse andmist/registreerimist ja tõstatub eriti seoses registreeritavate õigustega, nagu patendid ja kaubamärgid, sest registreerimise võib vaidlustada.

Odavamaks ja praktilisemaks lähenemisviisiks, mis võimaldab vältida kohtuprotsessi, on õiguste rikkujaga läbirääkimiste pidamine lahenduse leidmiseks. Oma seaduslike õiguste tõendamisel vaidlusalusele IO-le on teil väljaantud patendi, registreeritud tööstusdisainilahenduse või kaubamärgi omanikuna tugevam positsioon. Hästi koostatud patendi-kirjeldus on sageli piisav võimalike rikkujate peatamiseks.

Parim praktika

- Peaksite pidevalt tegema uute väljaantud patentide, registreeritud kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste otsinguid, et leida teie omadega liiga sarnased. Võib otsida ka veel menetluses olevaid, kuid juba avaldatud patenditaotlusi.
- Vähendamaks teile kuuluva IO ilma teie loata kasutamist teiste isikute poolt, juhtige äritehingutes tähelepanu oma IO-le. Kui panete oma kodulehele (müügiks või avaldamiseks) tooteid või materjale, mis on IO-ga kaitstud, peaksite need tähistama viisil, mis osutaksid teie õigustele. Näiteks võib kaubamärgiga kaitstud toodete turustamisel kasutada tähist ®.
- Patent annab selle omanikule õiguse piiratud aja jooksul keelata patenteeritud leiutise kasutamine (valmistamine, müümine, importimine) teiste isikute poolt ilma patendiomaniku nõusolekuta. Kui saate teada oma patendiõiguse rikkumisest, on kõige asjakohasem kohe antud küsimuses õigusabi otsida.
- Kui tegemist on teile kuuluva tööstusdisainilahenduse registreeringuga, peate koos oma juristiga vaagima võimalusi õiguspärase hüvituse saamiseks isikutelt, kes jätkuvalt toodavad teie toodetega väliselt väga sarnaseid kaupu.
- Samuti pidage meeles, et kaubamärk võib olla teie kõige väärtuslikum vara. Olete investeerinud kaubamärgi väljatöötamisse, et oma kaupa või teenust reklaamida, tutvustada ning teha atraktiivseks just sellel turul. Ärge lubage oma kaubamärgi kasutamist ilma teie loata, sest vastasel juhul võite tuua kahju oma äritegevusele ja firma heale nimele ning teie kaubamärgi väärtus võib nõrgeneda või kaduma minna.

PANGE OMA IO ÕIGUSED MAKSMATA

- Kui teile kuulub teose autoriõigus, on mõistlik suhtuda oma autoriõigusega kaitstud materjali kui omandisse ja seda äriiselt kasutada. Autoriõiguse omanikud peaksid alati säilitama oma teoste dateeritud eksemplarid (nt käsikirjad ja salvestused), samuti koopiad mistahes kirjadest, kus tutvustatakse oma teost teistele. Selliste tõendite loomine, mis kinnitavad teie autorisust, on hädavajalik oma õiguste maksmapanemiseks.
- Oma õiguste maksmapanemise sobivaim viis tuleb hoolikalt läbi kaaluda, pidades nõu juriidilise või muu professionaalse nõustajaga. Oma riigi juristide ühenduste kaudu saate advokaatide jt juristide nimed ning ka patendi- ja kaubamärgivolinikud saavad teile nõu ja abi anda.
- Peaksite püüdma hinnata kohtuprotsessi võitmise või kaotamisega seotud kulusid. Kuludesse tuleks arvestada lahendi saamiseks kuluv aeg, makstavate juriidiliste toimingute lõivud ja negatiivsest kohtulahendist tulenevad otsesed või kaudsed tagajärjed. Samuti peaksite hindama oma võimalusi kohtuasja võidu puhul: milline on oodatava ja õiglase kahjutasu suurus teie õiguste rikkujalt ning milline on kohtukulude hüvitamise tõenäosus ja määr. Asja lahendamiseks saab kasutada ka kohtuväliseid võimalusi: osapooled võivad vastastikku rahuldava lahenduse leidmiseks läbi rääkida või kasutada arbitraaži või vahendajat. Selline vaidluste lahendamine on sageli odavam ja kiirem kui kohtumenetlus.
- IO õiguste maksmapanemine kohtu kaudu võib kujuneda kulukaks toiminguks. On võimalik teha kindlustus, mis katab jõustamistoimingutega seotud kohtukulud, kuigi ka kindlustamine võib olla kallid. Siiski peaksite kaaluma võimalust kindlustuse hankimiseks.
- Võtke teadmiseks, et IO õigusi tahtlikult ja äriiselt eesmärkidel rikkunud isiku võib vastutusele võtta kriminaalkuriteo eest. Kuritegeliku käitumise iseloomustamiseks kasutatakse sageli sõnu võltsing, piraatlus, salakaup. Kui kriminaalkuritegu on toime pandud, võib IO omanik taotlema asja arutamist erasüüdistusena või teatada asjast vastavatele võimuorganitele, nagu politsei või toll, kes võivad õigusi rikkuvad kaubad arestida.

Täpsema informatsiooni IO õiguste maksmapanemise kohta, eriti VKE-dele, leiate WIPO veebisaidilt <http://www.wipo.int/sme/en/index.jsp?cat=dispute%20resolution>

KONSULTEERIGE ASJATUNDJATEGA

Küsi asjatundjalt nõu ja abi

IO õigus on keeruline valdkond ja IO taotlustega tegelemine on tavaliselt asjatundjate ülesanne. Kui taotleja soovib, võib ta suhelda otse patendiametiga. Siiski tuleks eriti patentide puhul arvestada, et spetsifikatsiooni sõnastus määrab ainuõiguse ulatuse ja tugevuse, st IO tegeliku väärtuse. Seega ilmneb spetsifikatsiooni õige koostamise ning taotluses ekspertiisiprotsessi jooksul tehtud paranduste äri- ja finantsiline tähtsus alles tulevikus. Seetõttu tuleks anda väga täpsed juhised professionaalsele esindajale, kellel on vajalikud tehnikaalased ja juriidilised teadmised patendi-taotluse koostamiseks ning kes suudab neid järgida kogu menetlemisprotsessi jooksul.

Loomulikult on see üldine põhimõte ja iga üksikjuhtumi puhul võivad olulised olla teised kaalutlused. Siiski otsustuste puhul, millel võib olla suur mõju kavandatavale äritegevusele ja investeeringutele (ja tihti on IO puhul just nii), oleks rumal jätta kasutamata parim võimalik abi. Mistahes etapil kulude säästmine professionaalse nõustamise arvelt võib hiljem osutuda ebaotstarbekaks kokkuhoiuks.

Muidugi oleks parim lahendus, kui tugeva patendiportfelliga ettevõttel endal (või kui selline koostöö on elluviidav, siis tervel ettevõtete konsortsiumil) on koosseisuline osalise või täiskoormusega IO küsimustega tegelev ekspert.

IO ametid

Riigi IO ametite esmane ülesanne on IO õiguskaitse andmine selle taotlejatele. Ametite töö peab olema korraldatud viisil, et soovitud kaitse antakse ainult taotlejale, kes seda väärilt – st tõeliselt innovaatilisele taotlusele. Seega teenib amet leiutajate ja ettevõtete huve nende loomingu suhtes ning ettevõtete huve nende äri, toodete ja teenuste osas. IO ametil on ka mitmeid täiendavaid ülesandeid, mis hõlmavad valitsuse nõustamist ja abistamist IO küsimustes, aga ka IO informatsiooni säilitamist, klassifitseerimist ja levitamist. Seega edendab IO ametite tegevus teaduse ja tehnika arengut ning toetab innovatsiooni.

Oma ülesannetest lähtuvalt IO amet:

- teeb taotlustele ekspertiisi ja annab tööstusomandile õiguskaitse, kui taotlejal on õigus seda saada;
- avaldab ja levitab IO informatsiooni;
- registreerib õiguste loovutamisi, litsentse jms;
- säilitab kodu- ja välismaiste IO õiguste ekspertiisifondi ning omab avalikku tööruumi/raamatukogu publitseeritud õiguskaitse dokumentidega töötamiseks;
- teeb koopiaid ja väljavõtteid IO õiguskaitse materjalidest;
- pakub otsinguteenust, et kontrollida, kas kavandatav taotlus on sarnane varasemate taotlustega või väljaantud patentidega. See võimaldab taotlejal aega kokku hoida ja vähendab võimalusi kellegi teise IO õiguse rikkumiseks.

Mõistetavalt ei suuda väiksemad ametid piiratud ressursi tõttu kõiki neid ülesandeid piisavalt hästi täita (eriti otsinguteenuste osutamist).

IO amet annab meeleldi nõu ja abi IO puudutavates üldistes küsimustes. Tavaliselt IO amet siiski ei anna taotlejale konkreetseid tegutsemisjuhiseid. Näiteks ei saa amet koostada patenditaotleja eest spetsifikatsiooni. Siiski võivad IO ameti vilunud eksperdid teha mitmesuguseid taotlusest sõltumatuid otsinguid, mis abistavad taotlejat otsuste vastuvõtmisel.

KONSULTEERIGE ASJATUNDJATEGA

IO amet vastab alati üldistele küsimustele, annab üksikasjalikku teavet ameti toimingute, lõivude ja konkreetse taotluse käekäigu kohta. Tavaliselt tegeleb selliste küsimustega avalikusega suhtlemiseks loodud infoosakond. Kõik töötajad peavad järgima rangeid konfidentsiaalsusnõudeid. IO ametid avaldavad ka taotlejate jaoks koostatud juhendmaterjale, mis sisaldavad menetlustoiminguid puudutavaid üksikasju põhjalikumalt.

IO advokaadid/volinikud

Nagu eelpool öeldud, võib taotleja suhelda otse IO ametiga. Siiski on enamasti mõttekas kasutada IO voliniku/esindaja teenuseid, kes teeb seda teie eest. Volinikud on isikud, kellel on erialane ettevalmistus ja ametialane kvalifikatsioon IO õiguse kõigis aspektides. Volinik annab nõu mistahes IO küsimustes, koostab ja esitab taotluse, peab taotleja esindajana kirjavahetust patendiametiga ning esindab taotlejat kogu menetlusprotsessi jooksul. Pärast IO õiguste saamist võib volinik esindada õiguste omanikku ka mistahes kolmandate isikute poolt algatatud vaidlustamistes. Nagu kõik juriidilised nõustajad, on ka IO volinikud seotud konfidentsiaalsuskohustusega kliendi suhtes.

Mõnikord saab IO ametist volinikena registreeritud kvalifitseeritud isikute nimekirja või saab selle info vastavatest juristide ühingute kataloogidest. Amet ei saa aga soovitada ühtegi konkreetset firmat või isikut. Taotleja ise valib voliniku, kellele ta seejärel annab seaduslikul teel õiguse tegutseda enda esindajana, volituse võib ta menetluse mistahes etapil tühistada.

IO informatsiooni keskused /PATLIB (patendiraamatukogud)

Mõnes riigis on olemas spetsiaalselt IO-ga tegelevad infokeskused. Nende ülesanne on anda nõu ja teavet IO kaitse, kasutamise, litsentsimise, aga ka rahalise toetuse võimaluste kohta. Paljud infokeskused on PATLIB keskusteks.

PATLIB (Patent Libraries) on kogu Euroopat hõlmav keskuste võrk, mis loodi Euroopa Patendiorganisatsiooni (EPO) liikmesriikide IO ametite poolt.

IO informatsiooni levitatakse liikmesriikide patendiametite ja nendega seotud infokeskuste kaudu. Need on asutused, mis töötades vastava riigi keeles, pakuvad IO-alaseid infoteenuseid, eriti VKE-dele, üksikleitajatele ning teadustöötajatele. Liikmesriikide IO ametite koostöö tulemusena on PATLIB võrk viimastel aastatel oluliselt laienenud. Iga PATLIB keskuse tegevus rajaneb kokkuleppel vastava riigi patendiametiga. Kui infokeskus on patendiameti poolt ametlikult tunnustatud, saab ta PATLIB võrgu liikmeks. Sellega kaasneb õigus osa saada EPO poolt liikmesriikidele tagatud rahvusliku IO informatsiooni infrastruktuuri toetusmeetmetest.

PATLIB võrgu peamine eesmärk on võimaldada mugavat ja toimivat suhtlemist ning koostööd IO infokeskuste vahel. Seega saavad nad planeerida ning ette võtta tegevusi, mis aitavad kaasa IO-alase teadlikkuse levimisele, nt osaledes messidel ja korraldades koolitusi.

KONSULTEERIGE ASJATUNDJATEGA

Innovatsioonisiirde keskus e IRC (Innovation Relay Centre)

See on keskuste võrk EL riikides, mida osaliselt rahastatakse EL innovatsiooniprogrammist. IRC on otselink tehnoloogia ja innovatsiooni juurde üle kogu EL. Põhiline eesmärk on edendada innovatsiooni vaimu Euroopa ettevõtetes ning teadusasutustes, eriti VKE-des. Keskuste personal koosneb tööstus-, äri- ja tehnoloogia-valdkonna professionaalidest.

Üheks keskuste teenuseks on abistamine tehnoloogiapiiril. IRC kohalike büroode võrgu kaudu võib iga keskus olla abiks võimalike partnerite või litsentsiaatide leidmisel teistes Euroopa regioonides. Samuti võivad nad nõu anda teadustöö tulemuste ja loodud IO kasutamise strateegia osas. Sobivatel juhtudel võivad keskused abistada ka läbirääkimistel ja tehnoloogiapiirde lepingute tegelikul raketdamisel.

IRC korraldab ka koolitusseminare innovatsioonisiirde kohta, mõningatel juhtudel annab rahalist toetust vastavatele tegevustele.

IO riiklikud abiplatvormid (projekt LIIP)

Projektist LIIP, mille raames see juhend koostati, kasvas välja mõnede projektpartnerite vahel loodud koostöövõrk „Riiklikud abiplatvormid“ (NAPs). Koostöövõrgu eesmärk on ühendada oma jõupingutused selleks, et ühe veebisaidi kaudu teha IO-alane informatsioon ja abi vabalt kättesaadavaks alati, kui seda vajatakse. Igasse NAP-i on kaasatud selle riigi patendiamet või mõni sarnane organisatsioon ja teised kohalikul tasandil tunnustatud institutsioonid, kellel on kogemusi IO-alaste tegevuste läbiviimisel ja/või kohalike ettevõtete tähelepanu juhtimisel innovatsiooni küsimustele.

Riiklike abiplatvormide eesmärk on pakkuda asutustele ja üksikisikutele praktilist informatsiooni siseriikliku ja rahvusvahelise IO küsimustes ning võimaldada iga riigi patendiameti teadmiste ja oskusteabe paremat kasutamist.

Riiklikud abiplatvormid pakuvad järgmisi teenuseid:

- tehnikaalastele päringutele vastamine,
- IO informatsiooni kättesaadavaks tegemine,
- IO teemade tutvustamine,
- asutuste ja ekspertide kontaktandmete vahendamine.

Autoriõiguse ja patendikaitse tähtsus alustavas ettevõttes

■ NÄIDE ELUST: KLEEREX INTERNATIONAL LTD.

ETTEVÕTTE ANDMED

Firma	Kleerex International Ltd.
Asukoht	Iirimaa
Ärivaldkond	Plastmassitööstus
Äritegevus	Kaupluste sisustuse (nt riulid, letid, kauba alused) tootmine ja kaupluste varustamine nendega
Töötajate arv	105
Aastakäive	24 miljonit €

ETTEVÕTTE LUGU

Firma asutaja tegeles riulite projekteerimisega kauplustele. Tellimuste alusel toimus projekteerimine, valmistamine (tavaliselt akrüülplastist) ja paigaldamine. Mõned suuremad kliendid tellisid tema tooteid paljudele oma kauplustele suures koguses. Ta märkas, et talle on tekkinud konkurendid, kes kasutavad mitut tema ideed oma uutes toodetes. Abi saamiseks küsis ta nõu IO ekspertidelt. Talle soovitati, et ta võib saada mõningat hüvitust autoriõiguse alusel, aga mõned tema näidistest võivad olla piisaval tasemel kaitsmiseks patendiga. Selles tööstusharus patendikaitset veel laialdaselt ei kasutatud.

Ta otsustas luua tootmisettevõtte, mis valmistaks ja müüks laias valikus kauplusesisustust, ning kasutada oma toodete kaitseks patendisüsteemi. Ta alustas viie töötajaga ning kahe põhitootega, millest üks osutus kiiresti väga edukaks. Juba enne patendikaitse saamist ilmusid turule mõned selle toote koopiad. Suurbritannia firma vastu esitati autoriõiguse nõuet, mis oli edukas selles mõttes, et kopeerimine lõpetati, ilma et oleks pidanud kohtusse pöörduma.

Palju tähtsam konkurent hakkas tootma ja müüma toodet, mis oli väga sarnane Kleerex'i tootesarja parima tootega. Alustati protsessi patendiõiguse rikkumise peatamiseks. Nagu sarnastel juhtudel tavaline, nõudis väidetav rikkuja, et Kleerexi patent kuulutataks kehtetuks ja tühistataks. Õiguslikud vaidlused firmade vahel kestsid üsna kaua (umbes 2 aastat).

Kaupluste sisustuse tootmine on eriti konkurentsi- tihe ala ning kopeerimine on sagedane. Kleerex oli esimene ettevõtte, kes esitas patenditaotlused ja neid aktiivselt kaitses. Teised konkurendid, kes oleksid ehk võinudki kaaluda kopeerimist, tõmbusid tagasi, kui kuulsid ähvardavast patendihagist. Kartusest end kohtuasjaga siduda muutusid ka turustajad ja kliendid ettevaatlikuks väidetavalt õigusi rikkuva toote suhtes.

Lõpuks sõlmiti kokkulepe Kleerexi ja väidetava rikkuja vahel, seetõttu hagi tegelikult kohtusse ei jõudnudki. Kuigi kohtusse ei mindudki ning konkurent täielikult ei taandunud, andis see õiguslik vaidlus Kleerexile võimaluse kindlustada oma turupositsiooni nii toodangu kvaliteedi, sortimendi kui ka klientide lojaalsuse osas.

Alustavast väikeettevõttest on tänaseks saanud suur firma (vaata käivet), kes müüb, toodab ja litsentsib oma tehnoloogiat. IO-l on eluliselt tähtis osa ettevõtte strateegias. Toodete sortimendi laiendamiseks on ettevõttel T&A-kava, mis sisaldab ka IO kaitset uutele toodetele. Firma asutaja on nüüdseks oma osaluse ettevõttes müünud ja naudib rikkalikult teenitud tulu pensionil olles. Ettevõttes ollakse veendunud, et tootmise algusfaasis patendikaitset kasutamata oleks neil olnud palju kopeerijaid ning ettevõtte poleks ellu jäänud.

LISAD

Lisa A

LIIP-projektis osalenute kontaktandmed:

Üldine veebisait: www.liip.org

Projekti LIIP üldiselt veebisaidilt on võimalik tellida nii käesolevat materjali mitmes võõrkeeles, interaktiivset CD-ROM-i kui ka mitmeid riiklike abiplatvormide teenuseid.

Ettevõtte IO taseme Interaktiivse hindamisvahendi veebiversioon on ingliskeelsena Internetis aadressil <http://www.enterprise-ireland.com/TechSearchtools/IPTool.aspx>.

■ LUKSEMBURG

Patendid, disainid, kaubamärgid, autoriõigus

Ministère de l'Economie

Direction de la Propriété Intellectuelle

19-21, Boulevard Royal • L-2449 Luxembourg

telefon: +352 478 4156

e-post: dpi@eco.etat.lu

veebisait: http://www.eco.public.lu/attributions/dg2/d_propriete_intellectuelle/index.html

Projekti partner

The Benelux Office for Intellectual Property (BOIP)

Bordewijklaan 15 • 2591 XR Den Haag • The Netherlands

telefon: +31 70 349 11 11

e-post: info@boip.int

veebisait: <http://www.boip.int>

Strateegiline informatsioonijuhtimine

Centre de Veille Technologique

Centre de Recherche Public Henri Tudor

66, rue de Luxembourg • B.P. 144 • L-4002 Esch-sur-Alzette

telefon: +352 54 55 80 600

e-post: cvt@tudor.lu

veebisait: <http://www.veille.lu>

<http://www.brevet.lu>

Projekti partner

Innovatsioonisiirde keskus

Agence nationale pour la promotion de l'innovation et de la recherche

7, rue Alcide de Gasperi • L-1013 Luxembourg

telefon: +352 43 62 63 1

e-post: info@luxinnovation.lu

veebisait: <http://www.luxinnovation.lu>

Projekti partner

■ HISPAANIA

Patendid, disainid, kaubamärgid

Oficina Española de Patentes y Marcas

1, Panama Street • E-28071 Madrid

telefon: +34 91 79 25 804

e-post: informacion@oepm.es

veebisait: <http://www.oepm.es>

Projekti partner

LISAD

Autoriõigus

Subsecretaria – Secretaría general tecnica

Subdirección General De Propiedad Intelectual

Plaza del Rey, 1, 1a Planta • 28071 Madrid

telefon: +34917017000

e-post: info.propiedadintelectual@mcu.es

veebisait: http://www.mcu.es/Propiedad_Intelectual/indice.htm

Tehnoloogia arendamise organisatsioon

Fundacion Observatorio de Prospectiva Tecnológica Industrial _____ Projekti partner

10, Pl. Juan Bravo • E-28006 Madrid

telefon: +34917810076

e-post: fundacion_opti@opti.org

veebisait: <http://www.opti.org>

■ KREEKA

Patendid ja disainid

Industrial Property Organisation _____

Projekti partner

5, Pantanassis Str • GR-15125 Paradiisos Amaroussiou • Athens

telefon: +302106183500

e-post: info@obi.gr

veebisait: <http://www.obi.gr>

Kaubamärgid

Ministry of Development - General Secretary of Commerce

Kanningos sq. • 2nd floor • GR-10181 Athens

telefon: +302103840790

e-post: Fotopoulou@gge.gr

veebisait: <http://www.gge.gr>

Autoriõigus

Intellectual Property Organisation

5 Metsovou Str. oGR-10682 Athens

telefon: +302108253715

veebisait: <http://www.culture.gr>

Tehnoloogiasiiire ja IO tugiteenused

EDAP SA _____

Projekti partner

Science and Technology Park of Crete

P.O.Box. 1447 • GR-71110 Heraklion • Crete

telefon: +302810391900-5

e-post: edap@stepc.gr

veebisait: <http://www.stepc.gr>

Thessaloniki Technology Park / _____

Projekti partner

Management & Development Corporation S.A. (TTP/MDCS.A.)

P.O.Box 328 • 6th km Harilaou • Themi Road

GR-57001 Themi-Thessaloniki

telefon: +302310498200

e-post: park@thestep.gr

LISAD

■ IIRIMAA

Patendid, disainid, kaubamärgid, autoriõigus**Irish Patents Office**

Projekt partner

Government Buildings

Hebron Road • Kilkenny • Ireland

telefon: +353 5677 20111

e-post: patlib@entemp.ie

veebisait: <http://www.patentsoffice.ie>**Ettevõtluse arendamise büroo****Enterprise Ireland**

Projekt partner

Glasnevin • Dublin 9 • Ireland

telefon: +353 1 808 2000

e-post: michael.sharp@enterprise-ireland.com

veebisait: <http://www.enterprise-ireland.com/english.asp>

■ ITAALIA

Patendid, disainid, kaubamärgid**Ministero delle Attività Produttive**

Projekt partner

Direzione Generale Sviluppo Produttivo e Competitività

Ufficio Italiano Brevetti e Marchi

19, Via Molise • I-00187 Roma

telefon: +39 06 47 05 30 54

e-post: sala.pubblico2@minindustria.it

veebisait: <http://www.attivitaproductive.gov.it>**Autoriõigus****Ministero per i Beni e le Attività Culturali****Segretariato Generale Servizio XI-****Diritto d'Autore e Vigilanza S.I.A.E**

Via della Ferratella in Laterano, 51 • I-00184 Rome

telefon: +39 06 77 70 12 03/08

e-post: dirittoautore@beniculturali.it

veebisait: <http://www.beniculturali.it>**Ettevõtluse arendamise büroo****ABCnet Servizi per l'Impresa s.r.l.**

Projekt partner

Via Pietro de Francisci, 47 • I-00165 Roma

telefon: +39 06 97 84 29 00

e-post: alrami@abcnet.it

veebisait: <http://www.abcnet.it>

■ MULTIMEEDIA LOOJA

Windmill Lane (WLL)

Projekt partner

4 Windmillane • Dublin 2 • Ireland

telefon: +353 1 6713444

e-post: info@windmillane.com

veebisait: <http://www.windmillane.com>

LISAD

Lisa B

KASULIKKE KONTAKTE MAAILMAS

Rahvusvahelised organisatsioonid:

Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsioon
World Intellectual Property Organization (WIPO)
 34, chemin des Colombettes • CH-1211 Geneva 20
 telefon: +41 22 338 9111
 veebisait: <http://www.wipo.int>

Euroopa Patendiamet (EPO)
European Patent Office
 Erhardtstrasse 27 • D-80331 Munich, Germany
 telefon: +49 89 23 99-0
 veebisait: <http://www.european-patent-office.org>

Euroopa Komisjon
Commission of the European Communities
 200, rue de la loi • B-1049 Brussels
 telefon: +32 2 299 11 11
 veebisait: <http://ec.europa.eu>

Siseturu Ühtlustamise Amet (Kaubamärgid ja Tööstusdisainilahendused) **(OHIM)**
Office for the Harmonization in the Internal Market (Trade marks and Designs)
 Avenida de Europa, 4 • E-03008 Alicante, Spain
 telefon: +34 96 513 9100
 veebisait: <http://oami.europa.eu>

Euroopa Patendivolinike Assotsiatsioon (EPI)
The Institute of Professional Representatives before the European Patent Office
 P.O. Box 260112 • 80058 München Germany
 telefon: +49 89 201 70 80
 e-post: info@patentepi.com
 veebisait: <http://www.patentepi.com>

Aafrika Regionaalne Intellektuaalomandi Organisatsioon (ARIPO)
African Regional Industrial Property Organization
 P. O. Box 4228 • Harare • Zimbabwe
 telefon: +263 4 79 40 65 6
 e-post: mail@aripo.org
 veebisait: <http://www.aripo.org>

Euraasia Patendiorganisatsioon (EAPO)
Eurasian Patent Organization
 Maly Cherkassky per 2/6, Moscow, 109012, Russian Federation
 telefon: +7 (495) 411-61-52
 e-post: info@eapo.org
 veebisait: <http://www.eapo.org>

Mailma Kaubandusorganisatsioon (WTO)
World Trade Organization
 Centre William Rappard
 154, Rue de Lausanne • CH-1211 Geneva 21 Switzerland
 telefon: +41 22 739 51 11
 e-post: enquiries@wto.org
 veebisait: <http://www.wto.org>

Intellektuaalomandi Kaitse Rahvusvahelise Assotsiatsioon (AIPPI)
International Association for the Protection of Intellectual Property

Tödistrasse 16 o P.O. Box • CH-8027 Zurich Switzerland
 telefon: +41 44 280 58 80
 e-post: mail@aippi.org
 veebisait: <http://www.aippi.org>

Ühenduse sordiamet (CPVO)
Community Plant Variety Office
 3, boulevard Maréchal Foch BP 10121
 FR - 49101 Angers Cedex 02
 telefon: +33 2 41 25 64 00
 e-post: cpvo@cpvo.europa.eu
 veebisait: <http://www.cpvo.europa.eu>

Ülemaailmne Leiutajate Liitude Föderatsioon (IFIA)
International Federation of Inventors' Associations
 P.O. Box 319 H-1591 Budapest, Hungary
 telefon: +3620 945 8078
 e-post: ifia@inventor.hu
 veebisait: <http://www.invention-ifia.ch>

Euroopa ühenduste Kaubamärgiassotsiatsioon (ECTA)
European Communities Trade Mark Association
 Bisschoppenhoflaan 286 • Box 5
 B-2100 Deurne-Antwerpen
 telefon: +32 3 326 47 23
 e-post: ecta@ecta.org
 veebisait: <http://www.ecta.org>

Rahvusvaheline Kaubamärgiassotsiatsioon (INTA)
International Trade Marks Association
 655 Third Avenue, 10th Floor, New York, NY 10017-5617 USA
 telefon: +1 212 768 98 87
 e-post: info@inta.org
 veebisait: <http://www.inta.org>

Euroopa Kaubamärgiomanike Assotsiatsioon
The Association of European Trade Mark Owners
 840, Melton Road • Thurmaston • Leicester LE4 8BN • United Kingdom
 telefon: +44 116 264 0080
 e-post: info@marques.org
 veebisait: <http://www.marques.org>

IO informatsioon:

IPR-Helpdesk
 98, Rue du Trône • B-1050 Brussels
 telefon: +32 2 649 53 33
 e-post: ipr-helpdesk@ua.es
 veebisait: <http://www.ipr-helpdesk.org>

Ühenduse teadus- ja arendustegevuse teabeteenistus (CORDIS)
 Community Research and Development Information Service
 B.P. 2373 • L-1023 Luxembourg
 telefon: +352 26 64 801
 e-post: helpdesk@cordis.europa.eu
 veebisait: <http://cordis.europa.eu/>

LISAD

Euroopa Patendiametite koostöövõrk (NPO Network)veebisait: <http://www.innovaccess.eu>**Intellektuaalomandi võrk PatentCafe.com, Inc.**441 Colusa Avenue • Yuba City • CA 95991 USA
telefon: +1 530 671 0200
veebisait: <http://www.patentcafe.com>**Eldis teabekeskus (Intellektuaalomandi õigused) Eldis Resource Center (Intellectual Property Rights)**telefon: +44 1273 87 73 30
e-post: eldis@ids.ac.uk
veebisait: <http://www.eldis.org/jpr>**Patendi- ja kaubamärgiandmebaasid:****EPO tasuta patendiandmebaas ESPACENET**veebisait: <http://ep.espacenet.com>**WIPO andmebaasid (tasuta)****Intellektuaalomandi digitaalraamatukogu (IPDL)**
WIPO Intellectual Property Digital Library
veebisait: <http://ipdl.wipo.int>**Ühenduse kaubamärkide andmebaas****CTM-ONLINE (tasuta)**
veebisait: <http://oami.europa.eu/en/db.htm>**Ühenduse tööstusdisainilahenduste andmebaas****RCD-ONLINE (tasuta)**
veebisait: <http://oami.europa.eu/en/db.htm>**USA Patendi- ja kaubamärgiameti (USPTO) andmebaasid (tasuta)**veebisait: <http://patents.uspto.gov>**Tasulised patendiandmebaasid****DELPHION**veebisait: <http://www.delphion.com>**Tasulised IO andmebaasid****DIALOG**veebisait: <http://www.dialog.com>**QUESTEL-ORBIT (patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahendused)**veebisait: <http://www.questelorbit.com>**Patendi- ja teadusinformatsioon****DERWENT**veebisait: <http://www.derwent.com>**Teadus- ja tehnikainformatsiooni võrk STN INTERNATIONAL****The Scientific & Technical Information Network**
veebisait: <http://www.stn-international.de>**MICROPATENT (tasulised patendi- ja kaubamärgialased infoteenused)**veebisait: <http://www.micropat.com>**KASULIKKE KONTAKTE EESTIS****Tööstusomandi organisatsioonid:****Patendiamet**Toompuiestee 7, 15041 Tallinn
telefon: +372 627 7900
faks: +372 645 1342
e-post: info@epa.ee
veebisait: <http://www.epa.ee>**Eesti Patendiraamatukogu**Olevimägi 8/10, 10123 Tallinn
telefon: +372 641 1250
faks: +372 641 1018
e-post: patent@patentlib.ee
veebisait: <http://www.patentlib.ee>**Tööstusomandi apellatsioonikomisjon**Harju 11, 15072 Tallinn
telefon: +372 625 6490
e-post: toak@mkm.ee
veebisait: <http://www.mkm.ee/index.php?id=7471>**Leiutajate ja autorite ühingud:****Autorite portaal**veebisait: <http://www.autor.ee>**Eesti Leiutajate Liit**Teaduse 13, 75501 Saku
telefon: +372 6042 564
faks: +372 6042 564
e-post: estell@hotmail.ee
veebisait: <http://www.leiutaja.ee>**Leidlikud naised**MTÜ QUIN-Estonia
Vilde tee 68-8, 13421 Tallinn
telefon: +372 654 4155
e-post: quinst@hotmail.ee**Innovatsiooni tugistruktuurid:****Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS)**Liivalaia 13/15, 10118 Tallinn
telefon: +372 6 279 700
telefon: +372 6 279 400 (teenuste ja toodete info)
faks: +372 6 279 427
e-post: eas@eas.ee
veebisait: <http://www.eas.ee>**Euroopa Liidu Innovatsioonikeskus**Väike-Turu 8, 51013 Tartu
telefon: +372 730 0324
faks: +372 730 0336
e-post: irc@irc.ee
veebisait: <http://www.irc.ee>**Sihtasutus Archimedes****Tallinna büroo**
Koidula 13a
Tallinn 10125
telefon: +372 696 2418
faks: +372 696 2426
arch@archimedes.ee**Tartu büroo**
Väike-Turu 8, III korrus
Tartu 51013
telefon: +372 730 0324
faks: +372 730 0336
tartu@archimedes.ee**Eesti Innovatsioonipoliitika ja lingid**veebisait: <http://www.mkm.ee/index.php?id=7164>

LISAD

Lisa C

TERMINITE SÖNASTIK

Autor

Kunsti-, kirjandus-, muusika- või draamateose looja.

Autoriõigus

Juriidiline termin, mis tähistab kirjandus- ja kunstiteoste loojatele antud õigusi. Autoriõigusega kaitstavad teosed hõlmavad kirjandusteoseid, (romaanid, luuletused, näidendid, teatmeteosed, ajalehed ja arvutiprogrammid), andmebaase, filme, heliteoseid, koreograafiat, kunstiteoseid (maalid, joonistused, fotod, skulptuur), arhitektuuri, reklaami, kaarte, tehnilisi jooniseid.

Eelotsing

Otsing intellektuaalomandi andmebaasides enne taotluse sisseandmist, et kontrollida, kas leiutis, kaubamärk, tööstusdisain on juba kaitstud või on esitatud vastav taotlus. Otsing võib välja tuua vastanduvad registreeringud ja näidata, et taotluse esitamine on a.sjatu.

Ekspert (patendiekspert)

Patendiameti töötaja, kelle ülesanne on hinnata leiutise patentsust patenditaotluses sisalduva nõudluse alusel.

Ekspertiis (patendiekspertiis)

Patenditaotluse sisuline uurimine patendiameti eksperdi poolt otsustamiseks, kas taotluses kirjeldatud leiutis on patentne või mitte. Muude aspektide kõrval pöörab ekspert tähelepanu eelkõige leiutise uudsusele ja kasulikkusele.

Euroopa Patendiamet (EPO)

Valitsustevaheline organisatsioon (Euroopa Liidust sõltumatu), mille peamine ülesanne on Euroopa patentide väljaandmine liikmesriikidele ühtse seaduse ja tsentraliseeritud menetlust tagava Euroopa Patendikonventsiooni alusel, mis võeti vastu Münchenis 5. oktoobril 1973 ning jõustus 7. oktoobril 1977. Ühe patenditaotluse alusel annab EPO välja „kimbu“ taotleja poolt märgitud liikmesriikide siseriiklike patente.

Täiendavat informatsiooni leiata veebisaidilt <http://www.european-patent-office.org>

Euroopa Patendikonventsioon (EPC)

Euroopa Patendikonventsioon jõustus 1977. aastal ning oli Euroopa Patendiameti asutamise aluseks. EPC peamine eelis ja eesmärk on võimalus ühe Euroopa patenditaotluse alusel saada patendiõigused ühes või mitmes EPC liikmesriigis. See võib olla oluliselt odavam kui siseriikliku taotluse esitamine igasse riiki eraldi. Väljaantud Euroopa patendil on märgitud riigis sama mõju kui siseriiklikul patendil. Euroopa patendi taotluse võib esitada oma riigi patendiametisse või otse Euroopa Patendiameti Haagi harukontoris. Täiendavat informatsiooni taotluse vormide, lõivude ja protseduuride kohta leiata: <http://www.european-patent-office.org>

Euroopa patent

Väljaantud Euroopa patent on siseriiklike patentide „kimp“. Esitades ühe taotluse ühes ametlikus keeles (inglise, prantsuse või saksa keeles) on võimalik saada patendikaitse mõnes või kõigis EPC liikmesriikides. Enamikus liikmesriikides on patendi jõustumiseks vajalik selle kehtestamine, vajadusel tuleb näiteks esitada liikmesriigi patendiametile spetsifikatsiooni tõlge vastava riigi ametlikus keeles. Konkreetsed nõudmised on reguleeritud liikmesriikide seadustega. Täiendavat informatsiooni taotluse vormide, lõivude ja protseduuride kohta leiata: <http://www.european-patent-office.org>

Euroopa Ühendus (EÜ)

Institutsioon, mis põhineb allpool toodud lepingutel:

Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu konsolideeritud versioon, 2002 <http://www.legaltext.ee/text/et/T81065.htm> ja Euroopa Ühenduse asutamisleping (muudetud Amsterdamis lepinguga): <http://eur-ex.europa.eu/en/treaties/dat/12002E/htm/12002E.html>

Intellektuaalomand (IO)

Inimese mõttetöö väljendus ja loominguks ideed, millel on ka kommertsväärtus ja mis saavad õiguskaitse omandiõigusena. Patendi-, kaubamärgi-,

LISAD

disaini- ja autoriõigus on põhilised intellektuaalomandi õigused. Intellektuaalomand jaguneb kaheks kategooriaks: tööstusomandiks, mis hõlmab leiutisi (patente ja kasulikke mudeleid), kaubamärke, tööstusdisaine, geograafilisi tähiseid, ning autoriõiguseks, mis hõlmab kirjandusteoseid (romaanid, luuletused, näidendid), filme, muusikateoseid, kunstiteoseid (joonistused, maalid, fotod, skulptuurid) ja arhitektuuri. Autoriõigusega kaasnevad õigused sisaldavad esitajate õigusi oma esitustele, fonogrammitootjate õigusi oma salvestustele ning raadio ja teleorganisatsioonide õigusi oma programmidele.

Joonised

Illustratsioonid, mis selgitavad patenditaotluses sisalduva leiutise olemust.

Kasulik mudel

Leiutise kaitse liik, millele esitatavad nõudmised ei ole nii kõrged kui patendil.

Kaubamärk

Kaubamärk on eristav märk, mis tähistab mingeid üksikisiku või ettevõtte poolt pakutavaid kaupu või teenuseid. Kaubamärgid võivad olla tasapinnalised või ruumilised tähised, nagu tähed, numbrid, sõnad, kujundid, logod või pildid. Kaubamärgi kaitseperiood on riigiti erinev, kuid makstes täiendavaid lõive, saab kaubamärgi kehtivust piiranguteta pikendada.

Kaubamärkide klassid

Kaubad ja teenused on jagatud klassidesse vastavalt rahvusvahelisele Nizza klassifikatsioonile, milles praegu on 34 kaupade ja 11 teenuste klassi.

Kehtivuse lõppemine

Termin, mida kasutatakse, kui patent ei ole enam mõnes riigis või süsteemis kaitstud pikenduslõivude maksmata jätmise tõttu. Piiratud aja jooksul võib harilikult patenti ennistada.

Leiutaja

Isik, kelle osalus ja panus on määrav leiutise loomisel. Isik, kes esimesena antud leiutise välja mõtles ning kes püüab oma mõtte muuta materiaalseks varaks.

Leiutis

Iga uus ja tööstuslikult kasutatav masin, toode, protsess või eelnimetatud uus kasutusviis, mida on kirjeldatud patenditaotluses või patendikirjelduses ning millele taotletakse kaitset nõudluse alusel.

Leiutise taust

Patenditaotluse alajaotus, mis üksikasjalikult kirjeldab kaitstava tehnika või tehnoloogia ajalugu.

Leiutiskirjeldus

Patenditaotluse osa, milles sisalduv informatsioon annab asjatundjale teada, kuidas leiutist valmistada või kasutada. Leiutiskirjelduse alusel koostatakse nõudlus.

Leiutustase

Leiutustase tähendab, et leiutis ei ole endastmõistetav isiku jaoks, kellel on teadmised ja kogemused antud leiutise tehnikavaldkonnas.

Litsents

Leping, mis annab teisele poolele kirjaliku loa leiutist, teost või kaubamärki kasutada.

Litsentsiandja e litsentsiaar

Litsentsilepingu pool, kes annab teisele poolele mingeid õigusi.

Litsentsisaaja e litsentsiaat

Litsentsilepingu pool, kes omandab lepingust tulenevad õigused.

Lühikokkuvõte

Patenditaotluses sisalduv leiutise olemuse lühike kokkuvõte, mis annab tehnilist informatsiooni leiutise kohta. Ei oma tähtsust nõutava kaitse ulatuse tõlgendamisel.

LISAD

Madridi kokkulepe / protokoll

Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) poolt hallatav rahvusvaheline süsteem, mis võimaldab kaubamärgiomanikul ühes riigis registreeritud kaubamärgi alusel taotleda selle kaubamärgi kaitset teistes süsteemi kuuluvates riikides.

Täiendavat informatsiooni taotluse vormide, lõivude, protseduuride kohta leiate:

<http://www.wipo.int>

Mikrolülituse topoloogia

Spetsiaalne intellektuaalomandi kaitse pooljuhtkiibi topoloogia või selles sisalduvate elementide ja nende vaheliste ühenduste paigutuse kaitsmiseks.

Moraalsed õigused e autori isiklikud õigused

Autori õigus teose tervikkusele ning õigus enda nimetamisele autorina ka pärast varalise autoriõiguse müüki või üleandmist.

Nõudlus

Patenditaotluse osa, mis leiutise tehnilisi tunnuseid iseloomustavate terminitega määratleb, millele kaitset nõutakse. Nõudlus määrab kindlaks patendi õigusliku ulatuse. Kõik, mis jääb nõudluse piiridesse, on patendiga kaitstud, kõik sellest väljajäänud ei ole kaitstud. Nõudlus peab olema selge ja lühike ning seda peab toetama leiutiskirjeldus. Nõudluse sõltumatu punkt ei sõltu nõudluse teistest punktidest. Sõltuv punkt tuleneb eelnevast nõudluspunktist ning piiritleb leiutist sellest kitsamalt.

Oskusteave

Konfidentsiaalne teave erioskustest konkreetse ülesande täitmiseks või töötamiseks teatud seadme või protsessiga.

Otsinguaruanne

Patendiekspani poolt koostatud viidatud dokumentide loetelu tehnika taseme iseloomustamiseks, mis on aluseks patenditaotluse uudsuse kindlaks määramisel.

Patendikoostööleping (PCT)

WIPO hallatav rahvusvaheline leping, mis sõlmiti 1970. aastal Washingtonis ning jõustus 1978. aastal. PCT on süsteem, mis võimaldab ühte liikmesriiki esitatud ühes rahvusvahelises taotluses märkida enam kui 100 riiki, kus patenti soovitakse. Taotleja märgib need riigid, kus ta patenti soovib ning ettenähtud aja jooksul annab vastava riigi patendiamet välja patendi. Ühel rahvusvahelisel taotlusel on sama mõju, kui igasse märgitud riiki esitatud siseriiklikul taotlusel. Taotlejad, kes soovivad märkida lirimaad, Itaaliat, Kreekat peavad siseriikliku asemel valima Euroopa patendi (EP). Täiendavat informatsiooni taotluse vormide, lõivude ja menetluse kohta leiate:

<http://www.wipo.int>

Patendipere

Põhipatent ja kõik ekvivalentsed patendid teistes maades, millel on ühised prioriteediandmed.

Patenditaotlus

Patendi taotlemiseks esitatud dokument, mis sisaldab leiutist iseloomustavat kirjeldust, vajalikke jooniseid ja nõudlust, mis määrab õiguskaitse ulatuse. Tasuda tuleb ka riigilõiv.

Patent

Riigi nimel leiutajale või taotlejale antav õigus keelata piiratud aja jooksul oma leiutise valmistamine, kasutamine või müümine teiste isikute poolt ilma omaniku loata. Vastutasuks selle õiguse eest peab taotleja avama leiutise olemuse.

Patent taotlemisel

„Patent taotlemisel“ märges tootel annab teada, et taotlus patendi saamiseks on esitatud ning oodata on võimalikku õiguskaitset (hõlmab ka tagasiulatuvaid õigusi).

Patentsus

Leiutise võime vastata patendi saamiseks vajalikele õiguslikele nõuetele, uudsus kaasa arvatud.

LISAD

Pikenduslõiv

Taotleja poolt tehtav makse patendi, kaubamärgi või tööstusdisaini jõushoidmise eest.

Prioriteet

Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon näeb ette, et pärast taotluse esitamist ühes liikmesriigis on õigus esitada prioriteedinõue teistesse liikmesriikidesse, patendile järgneva 12 kuu jooksul, kaubamärgile ja tööstusdisainilahendusele 6 kuu jooksul, seejuures jääb esmase taotluse kuupäev prioriteedikuupäevaks. Seega, kui taotlete nimetatud aja jooksul kaitset teistes Pariisi konventsiooni liikmesriikides, siis arvestatakse teie esmataotluse kuupäev prioriteetseks ka teistes taotlustes, mis on esitatud pärast seda kuupäeva. Sellisel juhul on teil ikkagi õnnestunud olla esimene taotleja ka teistes liikmesriikides, kuigi seal võib olla taotlusi, mis esitati enne teie taotluste jõudmist nendesse riikidesse.

Rikkumine

Rikkumine leiab aset, kui keegi tahtlikult või tahtmatult kasutab teie intellektuaalomandit teie loata.

Siseturu Ühtlustamise Amet (Kaubamärgid ja Tööstusdisainilahendused) (OHIM)

Euroopa Ühenduse institutsioon, mille ülesanne on registreerida Ühenduse kaubamärke ja disaine. Ühe taotluse alusel saavad kaubamärgid või disainid kaitse kogu Euroopa Liidus. Täiendavat informatsiooni leiate: <http://oami.europa.eu/>

Sordikaitse

Intellektuaalomandi liik, mis kaitseb uusi taimesorte. See on õigus kontrollida antud taimesordi reproduktiivse materjali paljundamist ja müüki.

Spetsifikatsioon

Leiutiskirjeldusest, nõudlusest ja joonistest koosnev dokument patendi taotlusvormile lisamiseks.

Taotleja

Isik või ettevõtte, kes taotleb patenti kavatsusega leiutist kasutada, toota või litsentsida.

Taotlus

Ametlik taotlusvorm intellektuaalomandi õigusele kaitse saamiseks.

Tehnika tase

Olemasolev tehnikaalne teave, mille alusel otsustatakse, kas leiutis on uus ning seega kaitstav. Tehnika tase määratakse kindlaks ükskõik millises maailma osas avaldatud materjalide (patentide ja muu kirjanduse) põhjal või muudest allikatest, avaliku tuntuuse ja kasutamise alusel.

Tehnika valdkond

Määratleb valdkonna, kuhu leiutis kuulub.

Täiendava kaitse tunnistus

Pikendab patendiga kaitstud meditsiinitoote või taimekaitsetoote ainuõiguse kehtivust. Kehtib kuni viis aastat pärast aluspatendi kehtivuse lõppemist.

Täiendpatent

Antakse leiutistele, mis on patendiga (põhipatendiga) kaitstud leiutise täiustus. Kehtib üheaegselt põhipatendiga. Täiendpatendi eest ei ole vaja eraldi aastalõive maksta

Tööstusdisainid (e tööstusdisainilahendused)

Tööstusdisainid on toote dekoratiivne või esteetiline väliskujundus, mis võib olla ruumiline, nagu toote vorm või faktuur, või tasapinnaline, nagu muster, konfiguratsioon või värvilahendus.

Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon

1883. aastal sõlmitud ja hiljem korduvalt täiendatud tööstusomandialane rahvusvaheline kokkulepe. Tagab liikmesriikidele üldised reeglid tööstusomandi õiguste haldamiseks. Täiendavat informatsiooni leiate: <http://www.wipo.int>

LISAD

Uudsus

Uudsus on üks patentsuse nõue. Leiutis peab erinema tehnika tasemest, mis hõlmab kogu teavet, mis oli kodu- või välismaal avalikkusele teatavaks saanud kirjaliku või suulise kirjeldamise kaudu, kasutamise läbi või mistahes muul viisil enne patenditaotluse esitamise kuupäeva.

Ühenduse kaubamärk

Siseturu Ühtlustamise Amet (OHIM), asukohaga Alicante (Hispaanias) asutati Euroopa Liidu Nõukogu 20. detsembri 1993. a määrusega. Ameti ülesanne on registreerida Ühenduse kaubamärke, mis on kehtivad ja omavad ühetaolist kaitset kogu Euroopa Liidu territooriumil. Kui siseriiklik kaubamärk annab kaitse, mis piirdub ühe riigi turuga, siis Ühenduse kaubamärk annab kaitse kogu Euroopa Liidu turul.

Ühenduse patent

Patent, mis annab kaitse kogu Euroopa Liidus. Ühenduse patenti veel ei ole, ettepanek selle sisseseadmiseks on arutlusel.

Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsioon (WIPO)

Valitsustevaheline organisatsioon peakorteriga Genfis, kelle vastutuses on intellektuaalomandi kaitse edendamine kogu maailmas ja koostöö toetamine rahvaste vahel.

Üleminek

Intellektuaalomandi õiguse üleandmine ühelt isikult (õiguse loovutajalt) teisele (õiguse saajale).

EESSÕNA	3
SISSEJUHATUS	4
1. TUVASTAGE OMA INTELLEKTUAALNE KAPITAL!	5
2. ÖPPIGE, MIS INTELLEKTUAALOMAND ON	8
NÄIDE ELUST: TMG S.A.	12
Skeptilise VKE poolt rakendatud intellektuaalomandi strateegia	
3. KAITSKE OMA IMMATERIAALSET VARA	14
4. VALIGE OMA INTELLEKTUAALSELE VARALE PARIM KAITSE	16
NÄIDE ELUST: FIRMA S.	20
Kuidas algaja firmajuht avastas intellektuaalomandi tähtsuse	
5. HANKIGE KAITSE	22
6. INTEGREERIGE IO OMA STRATEEGIASSE	28
NÄIDE ELUST: HELMED SPINE IMPLANTS S.A.	30
Patendikaitse eelised väga konkurentsihedal turul	
7. KASUTAGE IO INFORMATSIOONI	32
8. SAAGE TULU OMA IO ÕIGUSTEST	34
NÄIDE ELUST: SPECCHIO PIUMA S.A.S.	36
Patendikaitse ja tehnoloogiasire tähtsus konkurentsivõimele	
9. PANGE OMA IO ÕIGUSED MAKSMA	38
10. KONSULTEERIGE ASJATUNDJATEGA	40
NÄIDE ELUST: KLEEREX INTERNATIONAL LTD.	43
Autoriõiguse ja patendikaitse tähtsus alustavas ettevõttes	
LISAD	44

GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG

Ministero delle Attività Produttive
D.G.S.F.C.
Ufficio Italiano Brevetti e Marchi

MINISTERIO
DE CIENCIA
Y TECNOLOGIA

Oficina Española
de Patentes y Marcas

OPTI
Observatorio de
Prospectiva Tecnológica
Industrial